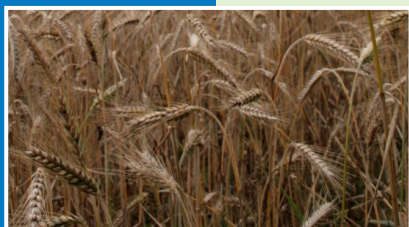

Beoordeling beschermde soorten Het Gegraaf, Valkenswaard

Quick scan in het kader van de Flora- en faunawet
met uitgebreid vleermuisonderzoek

F.L.A. Brekelmans

Bureau Waardenburg bv
Adviseurs voor ecologie & milieu

Beoordeling beschermde soorten Het Gegraaf, Valkenswaard

Quick scan in het kader van de Flora- en faunawet met uitgebreid
vleermuisonderzoek

F.L.A. Brekelmans

Beoordeling beschermde soorten Het Gegraaf, Valkenswaard

Quick scan in het kader van de Flora- en faunawet met uitgebreid vleermuisonderzoek

F.L.A. Brekelmans

Bureau Waardenburg bv

Adviseurs voor ecologie & milieu

Postbus 365, 4100 AJ Culemborg

Telefoon 0345 - 512710, Fax 0345 - 519849

e-mail wbb@buwa.nl website: www.buwa.nl

opdrachtgever: Latoures Vastgoed II BV / Lagis Bouw BV

6 november 2007
rapport nr. 07-194

Status uitgave:	eindrapport
Rapport nr.:	07-194
Datum uitgave:	6 november 2007
Titel:	Beoordeling beschermde soorten Het Gegraaf, Valkenswaard
Subtitel:	<i>Quick scan</i> in het kader van de Flora- en faunawet met uitgebreid vleermuisonderzoek
Samenstellers:	drs. F.L.A. Brekelmans
Fotografie:	drs. F.L.A. Brekelmans
Aantal pagina's inclusief bijlagen:	53
Project nr.:	07-236
Projectleider:	drs. G.F.J. Smit
Naam en adres opdrachtgever:	Latoures Vastgoed II BV / Lagis Bouw BV Markt 8a, 5581 GK, Waalre
Referentie opdrachtgever:	telefonische gunning dhr. R. van Dijk, 23 mei 2007
Akkoord voor uitgave:	Teamleider Bureau Waardenburg bv drs. G.F.J. Smit

Paraaf:

Bureau Waardenburg bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Bureau Waardenburg bv; opdrachtgever vrijwaart Bureau Waardenburg bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Bureau Waardenburg bv / Latoures Vastgoed II BV / Lagis Bouw BV

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden vervoelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Bureau Waardenburg bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg bv is door CERTIKED gecertificeerd overeenkomstig BRL 9990:2001 / ISO 9001:2001.

Bureau Waardenburg bv

Adviseurs voor ecologie & milieu

Postbus 365, 4100 AJ Culemborg

Telefoon 0345 - 512710, Fax 0345 - 519849

e-mail wbb@buwa.nl website: www.buwa.nl

Voorwoord

Latoures Vastgoed II BV / Lagis Bouw BV is voornemens om in 't Gegraaf te Valkenswaard woningbouw te realiseren.

Hierbij zal rekening gehouden moeten worden met het huidige voorkomen van soorten planten en dieren die beschermd zijn krachtens de Flora- en faunawet.

Latoures Vastgoed II BV / Lagis Bouw BV heeft Bureau Waardenburg opdracht verstrekt om een *quick scan* naar beschermde soorten in 't Gegraaf uit te voeren. Aanvullend is uitgebreid onderzoek gedaan naar het voorkomen van vleermuizen. In dit rapport wordt verslag gedaan van de bevindingen.

Aan de totstandkoming van dit rapport werkten mee:

F.L.A. Brekelmans	veldwerk, rapportage, fotografie
G.F.J. Smit	projectleiding

Genoemde personen zijn door opleiding, werkervaring en zelfstudie gekwalificeerd voor de door hun uitgevoerde werkzaamheden. Het project is uitgevoerd volgens het Kwaliteitshandboek van Bureau Waardenburg. Het kwaliteitsmanagementsysteem is ISO gecertificeerd.

Vanuit Latoures Vastgoed II BV / Lagis Bouw BV werd de opdracht begeleid door de heer Ruud van Dijk. Leo Klok en Erik Korsten worden bedankt voor het verstrekken van informatie over het voorkomen van vleermuizen in de omgeving.

Disclaimer

De studie betreft een beoordeling van de huidige aanwezigheid van beschermde soorten planten en dieren. Deze beoordeling is gebaseerd op bronnenonderzoek, veldonderzoek en deskundigenoordeel. Veldonderzoek is altijd een momentopname. Bureau Waardenburg waarborgt dat het onderzoek is uitgevoerd door deskundige onderzoekers volgens de gangbare standaardmethoden. Het bureau is niet aansprakelijk voor waarnemingen van soorten door derden en waarnemingen die na afronding van de studie bekend worden gemaakt.

Inhoud

Voorwoord	4
Inhoud	6
1 Inleiding	8
1.1 Aanleiding en doel	8
1.2 Aanpak onderzoek	8
1.3 Het plangebied	9
1.4 Voorgenomen ingreep en mogelijke effecten	14
1.5 Natuurwetgeving en beleid	15
2 Methodiek	19
2.1 Bronnenonderzoek	19
2.2 Terreinbezoek	19
2.3 Vleermuisonderzoek	19
3 Resultaten	21
3.1 Natuurloket	21
3.2 Flora	24
3.3 Vissen	24
3.4 Amfibieën	25
3.5 Reptielen	27
3.6 Grondgebonden zoogdieren	27
3.7 Vleermuizen	28
3.8 Vogels	33
3.9 Ongewervelden	35
3.10 Natuurbeschermingswet	36
4 Beoordeling effecten en ontheffing	39
4.1 Beoordeling flora- en faunawet	39
4.2 Beoordeling Natuurbeschermingswet en Provinciaal beleid	42
5 Aanbevelingen	45
5.1 Mitigerende maatregelen flora en fauna	45
5.2 Groenprogramma en compensatie	46
5 Literatuur	49
Bijlage 1 Wettelijk kader	51
1.1 Inleiding	51
1.2 Flora- en faunawet	51

1.3	Natuurbeschermingswet 1998.....	53
1.4	Rode lijsten.....	54
1.5	Ecologische Hoofdstructuur.....	55

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Bij de uitvoering van de voorgenomen woningbouw in Het Gegraaf te Valkenswaard zal rekening moeten worden gehouden met het huidige voorkomen van krachtens de Flora- en faunawet beschermde soorten planten en dieren. Als de voorgenomen ingreep naar verwachting leidt tot het overtreden van verbodsbepalingen betreffende beschermde soorten, zal moeten worden nagegaan of een vrijstelling geldt of dat ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet moet worden verkregen. Bovendien dient rekening te worden gehouden met eventuele effecten op beschermde natuurgebieden.

De voorliggende rapportage beschrijft de resultaten van een *quick scan* naar beschermde soorten en een uitgebreide inventarisatie naar het voorkomen van vleermuizen. Deze rapportage geeft antwoord op de volgende vragen:

- Welke beschermde soorten zijn in het plangebied aanwezig en/of kunnen in het plangebied verwacht worden?
- Welke functie heeft het plangebied voor de aanwezige beschermde natuurwaarden?
- Welke effecten op beschermde natuurwaarden heeft de ingreep?
- Worden verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet overtreden? Zo ja, welke?
- Moet hiervoor ontheffing worden aangevraagd?
- Is nader onderzoek nodig?
- Zijn er mogelijkheden voor mitigatie (vermindering) en compensatie van schade aan beschermde natuurwaarden?

Deze rapportage kan dienst doen bij de onderbouwing van de ontheffingsaanvraag ex artikel 75 in het kader van de Flora- en faunawet.

1.2 Aanpak onderzoek

Het onderzoek bestaat uit twee onderdelen, te weten een quickscan en een uitgebreide inventarisatie naar het voorkomen van vleermuizen.

Quick scan

De *quick scan* betreft een beoordeling van de huidige aanwezigheid van beschermde soorten planten en dieren in het plangebied, de functie van het plangebied en de directe omgeving voor deze soorten en de te verwachten effecten van de voorgenomen ingreep op beschermde soorten en gebieden. De *quick scan* vindt plaats op grond van:

- Bronnenonderzoek
- Terreinbezoek

- Expert judgement

Bronnenonderzoek

Het bronnenonderzoek gaat uit van bestaande en beschikbare gegevens. Voor een actueel overzicht van beschermde soorten die in de regio voorkomen, is het Natuurloket op internet (www.natuurloket.nl) bezocht en zijn diverse verspreidingsatlassen van relevante soortgroepen en (jaar)verslagen van Particuliere Gegevensbeherende Organisaties (PGO's) geraadpleegd (zie literatuurlijst).

Terreinbezoek

Tijdens een eenmalig terreinbezoek wordt zoveel mogelijk concrete informatie verzameld met betrekking tot de aan- of afwezigheid van beschermde soorten (zicht- en geluidswaarnemingen, sporenonderzoek naar de aanwezigheid van pootafdrukken, nesten, holen, uitwerpselen, haren, etc). Op basis van terreinkenmerken is beoordeeld of het terrein geschikt is voor de in de regio voorkomende beschermde soorten.

Expert judgement

De *quick scan* is een momentopname en kan slechts in beperkte mate uitsluitel geven over de afwezigheid van soorten. De *quick scan* betreft geen veldinventarisatie. Een veldinventarisatie omvat verscheidene opnamerondes die seizoensgebonden zijn en volgens standaardmethoden worden uitgevoerd. Daarom is expert judgement nodig om de geschiktheid van het plangebied voor mogelijk voorkomende soorten te beoordelen. Als de beschikbare gegevens onvoldoende houvast bieden om tot een goed beoordeeling te komen, zal dit expliciet worden aangegeven.

Uitgebreid onderzoek

Aangezien op voorhand te verwachten is dat de geplande ingreep gevolgen kan hebben voor de in het gebied voorkomende vleermuizen, is deze strikt beschermde soortgroep goed onderzocht. De daarvoor toegepaste methodiek wordt beschreven in Hoofdstuk 2.

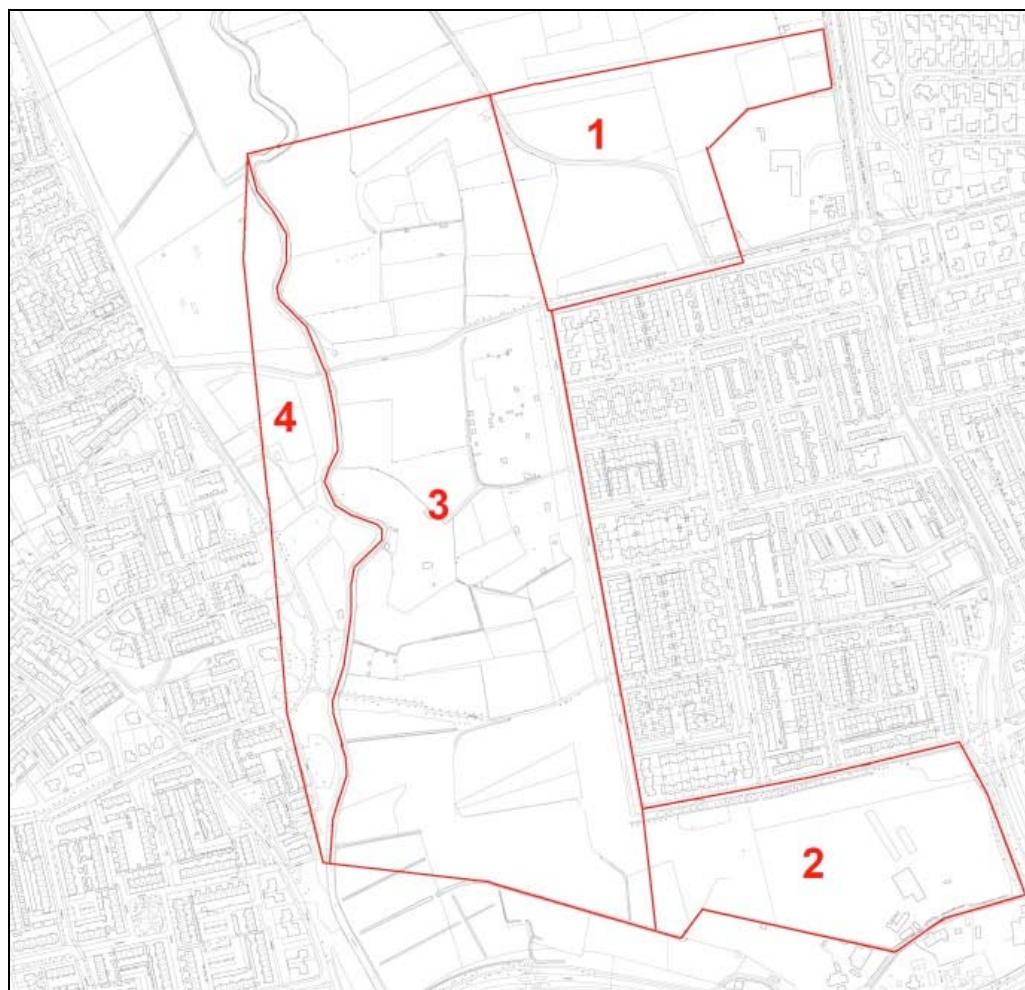
1.3 Het plangebied

Het plangebied betreft een deel van het Dommeldal met aangrenzende landbouwgebieden tussen de bebouwde kom van Valkenswaard en Dommelen. De zuidzijde wordt begrensd door de Tienendreef, de oost- en westzijde door bebouwd gebied en de noordzijde door de begrenzing van enkele percelen. De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt ongeveer 70 hectare. Het gebied maakt onderdeel uit van de GHS (zie §1.5). Kenmerkend is de aanwezigheid van de Dommel en de kleinschalige structuur van het gebied, met bosjes, bomenrijen, volkstuintjes, graslandjes en akkers.

Het gebied is, zowel op basis van huidig gebruik en inrichting als provinciaal beleid en geplande ontwikkeling in te delen in vier delen (Figuur 1.1).

Deel 1 betreft het ten noorden van de wijk Het Gegraaf gelegen akkerbouwgebied. Dit gebied is ongeveer vijf hectare groot en bestaat voornamelijk uit akkerland, in 2007 bebouwd met graan. Daarnaast zijn verspreid enkele boomgroepjes aanwezig (voornamelijk zomereik). Geheel aan de oostkant liggen, aan de Nieuwe Waalreseweg, enkele kleine perceeltjes welke in gebruik zijn als paardenweitjes. Op deze perceeltjes is bebouwing aanwezig in de vorm van kleine schuurtjes en caravans. De perceeltjes worden omzoomd door jonge bomen. Het gebied wordt aan de westzijde begrensd door kleinschalige weilandjes. Het gebied ligt hoog ten opzichte van de Dommel. In de zuidoosthoek van dit deelgebied ligt de bunker 'Birkenhof'. Deze bunker is in 1942 gebouwd en van buiten vormgegeven als boerderij. Rond de bunker is houtige begroeiing aanwezig. Voorzover bekend is de bunker niet van belang voor vleermuizen en momenteel wordt deze onder andere gebruikt als expositieruimte. De bunker ligt buiten het onderzoekgebied.

Deel 2 betreft een landbouwgebied aan de zuidkant van de wijk, het ontwikkelingsgebied 'Hoppenbrouwers'. Een groot deel van het gebied is in gebruik als weiland, daarnaast is een tuindersbedrijf aanwezig. Aan de zuidoostkant van het gebied staat bebouwing in de vorm van een grote koeienschuur (in 2007 niet in gebruik) en enkele kleine houten schuurtjes. De overige bebouwing valt buiten het plangebied. Lokaal staan enkele grote, solitaire eiken. De begroeiing aan de noordkant, langs de Lijsterbeslaan, wordt gedomineerd door soorten als zomereik, robinia en lokaal wilg. De ondergroei is ruig met veel grote brandnetel.

Figuur 1.1 Begrenzing onderzoeksgebied en deelgebieden (bron kaart: Latoures Vastgoed II BV)

Deel 3 betreft het aan de Dommel (oostzijde) gelegen groengebied. Dit gebied kenmerkt zich door zijn kleinschalige karakter, waarbij kleine weilandjes worden afgewisseld door bosjes en boomopslag. Het gebied wordt, doorlopend van noord naar zuid, beschreven.

Aan de noordkant liggen enkele weilandjes; het dichtst tegen de Dommel gelegen weiland (oostoever) is als gevolg van het optreden van kwel erg vochtig. Om het land bewerkbaar te houden zijn in de loop van 2007 afwateringsslootjes aangelegd. De vegetatie op dit land is kenmerkend voor natte, voedselrijke situaties. Grenzend aan dit weiland ligt een jong bos, gedomineerd door berk. In dit bos zijn soorten aanwezig als gewone vlier, braam, rode bes, hop, wilde lijsterbes, kamperfoelie, drienerlige muur, zomereik en ratelpopulier. Dit bos is ontstaan als gevolg van braak laten liggen van een weiland. Ten zuiden van dit bos ligt een open terreintje met volkstuintjes en een paardenwei. Vervolgens is opnieuw bos aanwezig; dit betreft een populierenbos en een nat broekbos; dit bos wordt aan de zuidzijde begrensd door een fietspad. Aan de overzijde van het fietspad is jong bos aanwezig, welke wordt gedomineerd door wilg. Ook dit bos is ontstaan als gevolg van het braak laten liggen van weiland. Aan weerszijden van dit bos zijn volkstuinten en graslandjes aanwezig. De zone die het

dichtst tegen de wijk aan ligt wordt intensief gebruikt (volkstuintjes, hertjes, paarden e.d.).

Rond het twee fietspad liggen voornamelijk graslandjes, omzoomd door jonge en oude bosaanplant. Deze bosaanplant bestaat uit een perceel populierenbos (oud), essenbos (jong) en kleine, meer verwilderde bosgroepjes met onder anders zwarte els en wilgopslag. Een aan de zuidkant van dit fietspad, aan de dommel gelegen terrein, lag in 2007 braak. Hier heeft zich gedurende het jaar een ruige vegetatie ontwikkeld, met soorten als grote kattenstaart, wolfspoot, pitrus, riet, liggend hertshooi, Sint Janskruid en zomerfijnstraal. Tevens is sprake van opslag met wilg.

Als gevolg van het sterke verloop in hoogte, van oost naar west, is sprake van een grote kweldruk in de meest tegen de Dommel gelegen percelen. Dit uit zich door het jaarrond vochtige karakter van de percelen en kwelverschijnselen in de slootjes. Waterviolier, een sterke kwelindicator, komt lokaal veel voor. Als gevolg van de kweldruk vallen de diepere sloten niet droog; de ondiepere greppels zijn alleen waterhoudend in nattere perioden.

Deel 4 betreft een relatief smalle, ten westen van de Dommel gelegen, groenzone. Deze groenzone wordt gekarakteriseerd door de aanwezigheid van hoge populieren en weilandjes. Op de weilandjes zijn kleine, houten, paardenstallen aanwezig. Dit deelgebied is slechts globaal onderzocht gezien de afstand tot de gebieden waar ruimtelijke ontwikkeling plaatsvindt.

De Dommel valt nadrukkelijk buiten het onderzoeksgebied. Niet openbaar toegankelijke terreinen zijn tijdens het onderzoek niet onderzocht. Op grond van wat vanaf de openbare weg kon worden bekeken is er geen reden om aan te nemen dat hierdoor beschermde soorten zijn gemist.

Kleinschalig weiland in deelgebied 3.

De Dommel

1.4 Voorgenomen ingreep en mogelijke effecten

De effecten op beschermde soorten zijn beoordeeld op basis van de voorgenomen ingreep. Deze bestaat uit bebouwing van een tweetal gebieden (gebied 1 en 2) in het onderzoeksgebied. Volgens plan worden hier woningen gerealiseerd. Als gevolg van deze ontwikkeling worden de huidige akkers in deelgebied 1 bebouwd. De aan de oostkant aanwezige beplanting (rond de paardenweitjes) zal worden verwijderd. Mogelijk wordt ook de aanwezige houtige begroeiing, bestaande uit een groepje voornamelijk zomereiken in het midden van dit deelgebied ter hoogte van het Ericapad, verwijderd. Houtige begroeiing (bomen) rond de bunker 'Birkenhof' en langs de Weegbree wordt niet verwijderd. In deelgebied 2 wordt weiland omgezet in bebouwd gebied. Tevens wordt de aanwezige bebouwing, bestaande uit een grote koeienstal en kleine houten opstallen verwijderd. Begroeiing, waaronder enkele solitaire eiken, wordt zoveel mogelijk intact gelaten.

Op termijn vindt ontwikkeling plaats van de Groene Hoofdstructuur binnen het overige gedeelte van het onderzoeksgebied. Aangezien op voorhand niet duidelijk is welke ingreep daarvoor gepleegd dient te worden wordt hier niet aan getoetst. Wel zal worden aangegeven met welke soorten hier rekening dient te worden gehouden en waar eventuele kansen liggen. Tijdens het onderzoek is de meeste aandacht besteed aan deelgebied 1 en 2.

De ingreep, woningbouw in deelgebied 1 en 2, kan omschreven worden als ingreep in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. De ingreep wordt niet uitgevoerd volgens een door de minister goedgekeurde gedragscode. Voor het uitvoeren van de ingreep geldt een vrijstelling van soorten in tabel 1 van de Flora- en faunawet.

De volgende mogelijke effecten worden in dit rapport beoordeeld:

- Verlies van areaal / biotoop.
- Verstoring door beweging, licht en geluid gedurende de werkzaamheden.
- Verstoring door beweging, licht en geluid in de gebruiksfase.
- Versnippering.
- Recreatie

In deze *quick scan* worden de volgende (mogelijke) effecten buiten beschouwing gelaten:

- Emissies van schadelijke stoffen.
- Trillingen.
- Hydrologische veranderingen.
- Wijzigingen van verkeersintensiteiten buiten het plangebied.

Als er reden is te veronderstellen dat deze effecten kunnen leiden tot het overtreden van verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet dan wel van de Natuurbeschermingswet 1998, zal dat expliciet worden vermeld. In andere gevallen

wordt aangenomen dat deze effecten zodanig beperkt zijn, dat ze voor de beoordeling het onderhavige plan of project niet van belang zijn.

1.5 Natuurwetgeving en beleid

Flora- en faunawet

In de lopende tekst wordt onderscheid gemaakt tussen algemeen voorkomende beschermde soorten (soorten van Tabel 1 van de Flora- en faunawet) en strikt beschermde soorten (soorten van Tabel 2 en 3 van de Flora- en faunawet). Voor soorten van Tabel 1 geldt een vrijstelling, aangezien de geplande woningbouw kan worden aangemerkt als ruimtelijke ontwikkeling. Deze vrijstelling geldt niet voor soorten van Tabel 2 en 3 van de Flora- en faunawet. Zie Bijlage 1 voor verdere toelichting van de Flora- en faunawet.

Natuurbeschermingswet

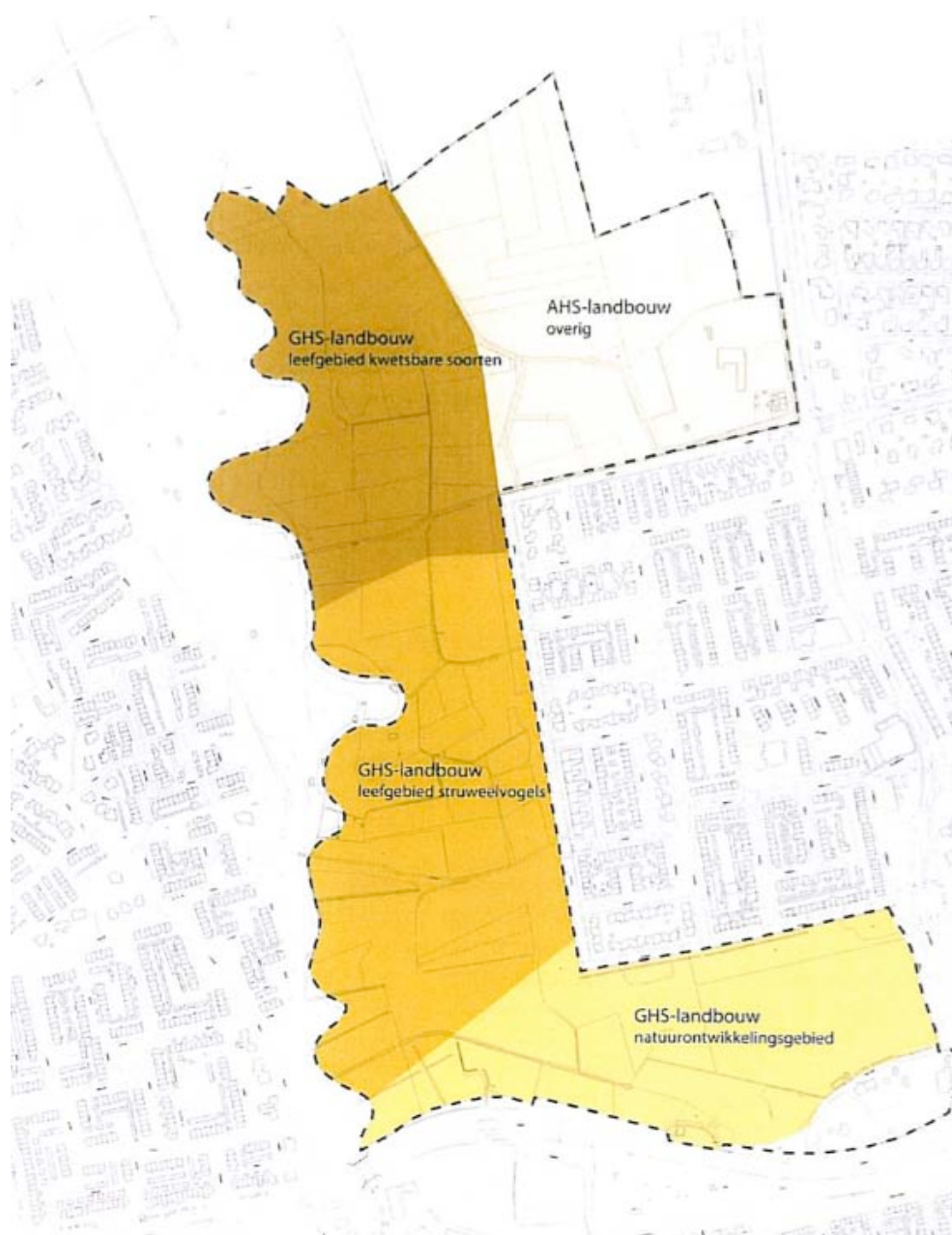
In de directe omgeving van Het Gegraaf ligt het Natura 2000-gebied Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux. Dit betreft een in de Natuurbeschermingswet opgenomen Habitatricht- en Vogelrichtlijngebied. De Dommel, vanaf de Belgische grens tot knooppunt de Hogt bij Eindhoven, maakt onderdeel uit van het Habitatrichtlijngebied; dit betreft alleen het waterlichaam. De Dommel is van belang in verband met het voorkomen van het Habitatype 'Submontane en laagland rivieren met vegetaties behorend tot het *Ranunculion fluitantis* en het *Callitrichio-Batrachion*'. De andere habitattypen en de soorten waarvoor het gebied is aangewezen komen op grotere afstand van het onderzoeksgebied voor, waaronder in de Malpie en de Keersop.

Het Vogelrichtlijngebied omvat onder andere de gebieden Leenderheide en Valkenhorst en ligt hemelsbreed op minimaal drie kilometer afstand van het onderzoeksgebied.

Zie Bijlage 1 voor verdere toelichting van de Natuurbeschermingswet.

Provinciaal beleid

Het plangebied maakt onderdeel uit van de Groene Hoofdstructuur (GHS), vastgelegd in het Streekplan 2002. Daarnaast valt een gedeelte binnen de Agrarische Hoofdstructuur (AHS). Binnen de GHS zijn de hoofdzones GHS-natuur en GHS-landbouw te onderscheiden. De GHS-natuur omvat de subzones natuurparel, bestaande bos- en natuurgebieden, de ecologische verbindingzones en de reservaat- en natuurontwikkelingsgebieden. Gebieden die in het kader van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) zijn begrensd vallen binnen deze zone. Binnen GHS-landbouw vallen de subzones Leefgebied struweelvogels, Natuurontwikkelingsgebied en Leefgebied kwetsbare soorten. Binnen het onderzoeksgebied zijn de subzones AHS-landbouw overig (deelgebied 1), GHS-landbouw natuurontwikkelingsgebied (deelgebied 2) en GHS landbouw leefgebied kwetsbare soorten en GHS-landbouw leefgebied struweelvogels (beide in deelgebied 3) aanwezig (figuur 1.2).

Figuur 1.2 Ligging van agrarische en groene hoofdstructuur in het onderzoeksgebied (bron: gemeente Valkenswaard).

In het Natuurgebiedsplan Dommeldal-Zuidwest (Provincie Noord-Brabant 2007) wordt nader ingegaan op de streefbeelden van de deelgebieden binnen de EHS. De doelstelling voor het plangebied Dommeldal-West bestaat onder andere uit het behouden, versterken, herstellen en ontwikkelen van karakteristieke en/of zeldzame, bedreigde of moeilijk vervangbare natuur- en landschapswaarden. Hieronder vallen bijvoorbeeld broekbossen en beekdallandschappen en soorten als ijsvogel en weidebeekjuffer. Andere doelstelling zijn het vormen van aaneengesloten natuurgebieden en het herstellen van droge en natte verbindingzones. Het plangebied valt onder het deelgebied 'Beekdal Dommel en Keersop, Groote en Klein Vlasroot'. Dit gedeelte kenmerkt zich door kleinschalig landschap met lokaal elementen met hoge natuurwaarden, zoals in de Elshouters en de Broekhovense Heide. Doelstellingen voor dit deelgebied bestaan uit behoud en waar nodig herstel van het kleinschalig beekdallandschap, met vochtige tot natte natuurbossen, moerasjes, ruigten en struwelen.

In de Beleidsregel natuurcompensatie van de Provincie Noord-Brabant (2005) is vastgelegd op welke manier gecompenseerd dient te worden bij aantasting van de GHS. In voorkomende gevallen dient door de initiatiefnemer een compensatieplan te worden opgesteld, waarin onder andere wordt aangegeven hoe het nettoverlies aan natuur- en landschapswaarden kan worden gecompenseerd en waar dat plaatsvindt. Bij voorkeur vindt compensatie plaats binnen de GHS en in nabijheid van de aantasting. Indien dit leidt tot robuustere structuren, kan dit ook buiten de GHS plaatsvinden. Dit mag echter niet ten koste gaan van een goede agrarische structuur. Compensatie binnen EHS is in principe niet mogelijk maar kan bij uitzondering plaatsvinden wanneer sprake is van een grote meerwaarde ten opzichte van het vastgelegde ambitieniveau voor het beheersgebied, van versnelling en van fysieke compensatie. Het gedeelte dat voor compensatie wordt aangemerkt dient echter elders opnieuw begrensd te worden op opgenomen te worden in de hectarenpot voor beheersgebied, zodat de totale oppervlakte aan beheersgebied gelijk blijft. Daarnaast kan binnen EHS worden gecompenseerd als aanvulling op die stroken waar reeds instrumentarium of middelen voor beschikbaar zijn.

De omvang van de compensatie wordt bepaalde aan de hand van de omvang van het vernietigde areaal, de omvang van het verstoorde of versnipperde areaal en de mate waarin functionaliteit van natuur- en landschapswaarden is aangetast. Potentiële natuurwaarden in de GHS kunnen worden gecompenseerd middels het planologisch veiligstellen van gelijkwaardige gebieden en/of het daadwerkelijk tot ontwikkeling brengen van een deel van de resterende potenties of aanleg van landschapselementen (Provincie Noord-Brabant 2005).

2 Methodiek

2.1 Bronnenonderzoek

Om een goed beeld te krijgen van de soorten die in het gebied voorkomen of daar op grond van hun verspreiding in de omgeving verwacht kunnen worden zijn diverse bronnen geraadpleegd. Dit betreft in eerste instantie verspreidingsatlassen die van diverse soortgroepen zijn uitgebracht. Daarnaast is gebruik gemaakt van de website van het Natuurloket. Op deze website is inzichtelijk gemaakt welke gegevens beschikbaar zijn bij de Particulier Gegevensbeherende Organisaties als Floron (planten), Ravon (reptielen, vissen, amfibieën) en VZZ (zoogdieren). Tot slot is gebruik gemaakt van gegevens die zijn aangeleverd door de opdrachtgever. Dit betrof een onderzoek dat in een deel van het onderzoeksgebied is uitgevoerd in 2006 door DHV (Ruijgrok & Noorda 2007).

2.2 Terreinbezoek

Het terreinbezoek is uitgevoerd op 1 en 22 juni. Tijdens het terreinbezoek is zoveel mogelijk concrete informatie verzameld met betrekking tot de aan- of afwezigheid van beschermde soorten (zicht- en geluidswaarnemingen, sporenonderzoek naar de aanwezigheid van pootafdrukken, nesten, holen, uitwerpselen, haren etc.). Op basis van terreinkenmerken is beoordeeld op het terrein geschikt is voor de in de regio voorkomende soorten.

2.3 Vleermuisonderzoek

Het veldonderzoek naar vleermuizen heeft plaatsgevonden in het voorjaar en de (na)zomer van 2007. Op de volgende data zijn veldbezoeken gebracht: 1 juni (avond), 22 juni (avond), 5 juli (avond), 6 juli (ochtend), 12 juli (avond) en 30 augustus (avond) (tabel 1).

Avondronden zijn uitgevoerd vanaf de schemering tot (enkele uren) na zonsondergang. De ochtendronde is uitgevoerd vanaf twee uur voor de schemering tot een uur erna. Het onderzoek is uitgevoerd met behulp van een batdetector (Pettersson D240x), waarmee waargenomen vleermuizen meestal tot op soort gedetermineerd kunnen worden. Aanvullend is gebruik gemaakt van een luisterkastje, bestaande uit een Pettersson D100, een Philips Voice Trace type 7655 en twee sprekende horloges (merk Condor). Dit luisterkastje is in de avond van 30 augustus geplaatst in een bosschage aan de noordkant van het gebied, om waarnemingen te verzamelen van de daar voorkomende vleermuizen.

Tijdens het terreinbezoek is gebruik gemaakt van een sterke zaklamp, type Mag Charger, om informatie te verkrijgen over gedrag van vleermuizen (vliegrichting e.d.) en aard en kenmerken van verblijfplaatsen. Aanwezige bebouwing is regelmatig en voorzover toegankelijk gecontroleerd op vleermuiskeutels op en onder aan de buitenmuren, ramen en vensterbanken.

Tabel 2.1 Bezoekdata, dagdeel, weersomstandigheden en inventariseerders van het uitgevoerde veldwerk in Het Gegraaf te Valkenswaard.

datum	dagdeel	weer	inventariseerder
1 juni	hele dag	droog, 20 graden, wind 1	F. Brekelmans
22 juni	avond	droog, 18 graden, wind 2	F. Brekelmans
5 juli	avond	af en toe motregen, wind 1	F. Brekelmans
6 juli	ochtend	af en toe motregen, wind 1	F. Brekelmans
12 juli	avond	droog, 18 graden, wind 1-2	F. Brekelmans
30 augustus	avond	droog, 17 graden, wind 2	F. Brekelmans

3 Resultaten

3.1 Natuurloket

Het plangebied Het Gegraaf ligt in de kilometerhokken x:158 / y:374, x:158 / y:375, x:159 / y:374 en x:159 / y:375. Een eerste indruk van mogelijk aanwezige beschermde soorten geeft het Natuurloket (www.natuurloket.nl zie tabellen 3.1, 3.2, 3.3 en 3.4). Het plangebied beslaat respectievelijk 35, 20, 10 en 5% van de oppervlakte van de kilometerhokken waarin het gebied gelegen is.

Uit de gegevens van het Natuurloket blijkt dat vaatplanten in alle vier de kilometerhokken goed zijn onderzocht. In geen van de hokken zijn strikt beschermde soorten bekend, wel zijn algemeen voorkomende beschermde soorten aangetroffen. De gebieden zijn niet tot slecht onderzocht op zoogdieren; in kilometerhok 158-374 is een soort bekend van Tabel 2 of 3 van de Flora- en faunawet én van de Habitatrichtlijn, in kilometerhok 158-375 is één soort bekend van Tabel 2 of 3 van de Flora- en faunawet. Broedvogels zijn alleen in kilometerhok 159-375 goed onderzocht, in de andere hokken niet. Amfibieën zijn goed (158-375) tot matig (159-375) onderzocht, met in beide hokken één soort van Tabel 2 of 3 van de Flora- en faunawet. Reptielen zijn alleen goed onderzocht in 159-375, waar één beschermde soort van Tabel 2 of 3 van de Flora- en faunawet is waargenomen. Vissen zijn redelijk onderzocht in 158-375, met één soort van Tabel 2 of 3 van de Flora- en faunawet.

Tabel 3.1. Rapportage Natuurloket voor kilometerhok x:158 / y:374
FF1 = Flora- en faunawet categorie 1 (vrijstelling); FF23 = Flora- en faunawet categorie 2 of 3 (strikt(er) beschermd); H/V = Habitatrichtlijn / Vogelrichtlijn; RL = Rode lijst

Rapportage voor kilometerhok X:158 / Y:374						
Soortgroep	FF1*	FF23*	H/V*	RL*	Volledigheid*	Detail*
Vaatplanten	1				goed	-
Mossen			0	0	slecht	
Korstmossen					niet	
Paddestoelen					slecht	
Zoogdieren		1	1	1	slecht	51-100%
Broedvogels					niet	
Watervogels					niet	96/97-03/04
Reptielen					niet	
Amfibieën					niet	
Vissen					niet	
Dagvlinders					redelijk	11-25%
Nachtvlinders					niet	
Libellen					matig	
Sprinkhanen					matig	
Overige ongewervelden					niet	

Tabel 3.2. Rapportage Natuurloket voor kilometerhok x:158 / y:375
FF1 = Flora- en faunawet categorie 1 (vrijstelling); FF23 = Flora- en faunawet categorie 2 of 3 (strik(er) beschermd); H/V = Habitatrichtlijn / Vogelrichtlijn; RL = Rode lijst

Rapportage voor kilometerhok X:158 / Y:375							
Soortgroep	FF1*	FF23*	H/V*	RL*	Volledigheid*	Detail*	Actualiteit*
Vaatplanten	2			6	goed	-	1975-1990
Mossen					niet		1996-2006
Korstmossen					niet		1991-2006
Paddestoelen					niet		1991-2006
Zoogdieren		1			slecht	51-100%	1995-2005
Broedvogels		29		4	goed	0%	1994-2005
Watervogels					niet		96/97-03/04
Reptielen					niet		1991-2005
Amfibieën	2	1			goed	51-100%	1991-2005
Vissen		1			redelijk	51-100%	1991-2005
Dagvlinders					matig	51-100%	1995-2005
Nachtvlinders					niet		1980-2005
Libellen					redelijk		1991-2005
Sprinkhanen					redelijk		1991-2005
Overige ongewervelden					niet		1991-2005

Tabel 3.3. Rapportage Natuurloket voor kilometerhok x:159 / y:374
FF1 = Flora- en faunawet categorie 1 (vrijstelling); FF23 = Flora- en faunawet categorie 2 of 3 (strik(er) beschermd); H/V = Habitatrichtlijn / Vogelrichtlijn; RL = Rode lijst

Rapportage voor kilometerhok X:159 / Y:374							
Soortgroep	FF1*	FF23*	H/V*	RL*	Volledigheid*	Detail*	Actualiteit*
Vaatplanten	2				goed	-	1991-2006
Mossen			0	0	matig		1996-2006
Korstmossen					niet		1991-2006
Paddestoelen					slecht		1991-2006
Zoogdieren					niet		1995-2005
Broedvogels					niet		1994-2005
Watervogels					niet		96/97-03/04
Reptielen					niet		1991-2005
Amfibieën					niet		1991-2005
Vissen					niet		1991-2005
Dagvlinders					goed	51-100%	1995-2005
Nachtvlinders					niet		1980-2005
Libellen					niet		1991-2005
Sprinkhanen					niet		1991-2005
Overige ongewervelden					niet		1991-2005

Tabel 3.4. Rapportage Natuurloket voor kilometerhok x:159 / y:375
 FF1 = Flora- en faunawet categorie 1 (vrijstelling); FF23 = Flora- en faunawet categorie 2 of 3 (strik(er) beschermd); H/V = Habitatrichtlijn / Vogelrichtlijn; RL = Rode lijst

Rapportage voor kilometerhok X:159 / Y:375							
Soortgroep	FF1*	FF23*	H/V*	RL*	Volledigheid*	Detail*	Actualiteit*
Vaatplanten	2			2	goed	-	1991-2006
Mossen			0	0	matig		1996-2006
Korstmossen					niet		1991-2006
Paddestoelen					slecht		1991-2006
Zoogdieren					niet		1995-2005
Broedvogels					niet		1994-2005
Watervogels					niet		96/97-03/04
Reptielen		1			matig	51-100%	1991-2005
Amfibieën	1	1			matig	51-100%	1991-2005
Vissen					niet		1991-2005
Dagvlinders					goed	1-10%	1995-2005
Nachtvlinders					niet		1980-2005
Libellen					redelijk		1991-2005
Sprinkhanen					matig		1991-2005
Overige ongewervelden					niet		1991-2005

3.2 Flora

Bronnenonderzoek

Op basis van het Natuurloket blijkt dat alle kilometerhokken goed zijn onderzocht, maar dat alleen algemeen voorkomende beschermde soorten voorkomen (Tabel 1 van de Flora- en faunawet). Dit zijn bijvoorbeeld brede wespenorchis, grasklokje, gewone dotterbloem en kleine maagdenpalm, soorten die uit de directe omgeving bekend zijn (Spronk *et al.* 2005a,b).

Terreinbezoek

Tijdens het veld bezoek is één wettelijk beschermde soort waargenomen, te weten de brede wespenorchis. Dit betreft een algemeen voorkomende beschermde soort. Buiten het plangebied, in de berm van de Nieuwe Waalreseweg, zijn enkele exemplaren van het akkerklokje aangetroffen. Deze soort is opgenomen in Tabel 2 van de Flora- en faunawet. Vermoedelijk betreft dit uitgezaaide exemplaren.

De brede wespenorchis is in de regio Eindhoven een algemeen voorkomende soort. In het onderzoeksgebied zijn enkele exemplaren aangetroffen in het noordelijke gedeelte van deelgebied 3. Het gebied is van beperkt belang voor deze soort.

Op grond van de aangetroffen vegetaties en terreinkenmerken worden geen andere beschermde soorten verwacht. Ook soorten van de Rode Lijst zijn niet in het gebied waargenomen.

Tabel 3.5. In het onderzoeksgebied (mogelijk) voorkomende soorten beschermde flora, de betreffende Tabel van de Flora- en faunawet en de functie en het belang van het gebied voor deze soorten

soort	Tabel	functie en belang
brede wespenorchis	1	leefgebied; van beperkt belang

3.3 Vissen

Bronnenonderzoek

Uit de omgeving van het onderzoeksgebied zijn waarnemingen bekend van de volgende soorten: beekprik, paling, brasem, kolblei, alver, kroeskarper, gibel, graskarper, karper, riviergrondel, vetje, winde, serpeling, blankvoorn, ruisvoorn, bittervoorn, zeelt, grote modderkruiper, bermje, snoek, Amerikaanse hondsvij, regenboogforel, beekforel, vlagzalm, driedoornige stekelbaars, tiendoornige stekelbaars, zonnebaars, pos, baars en snoekbaars (De Nie 1997). Beekprik, grote modderkruiper, kleine modderkruiper, bittervoorn, bermje zijn beschermde en opgenomen in Tabel 2 of 3 van de Flora- en faunawet. Beekprik en bermje zijn rheofiel en komen alleen voor in stromend water. Voorzover bekend komt de beekprik niet voor in de Dommel; de soort is bekend van de nabij gelegen Keersop.

Terreinbezoek

In het onderzoeksgebied zijn vijf soorten vissen aangetroffen, te weten riviergrondel, bermpje, Amerikaanse hondsvij, driedoornige stekelbaars en tiendoornige stekelbaars. De eerste twee soorten zijn 's nachts met zaklamp waargenomen in de Dommel. De Dommel valt strikt genomen buiten het onderzoeksgebied. Aangezien (kleine) stromende wateren binnen het onderzoeksgebied verder ontbreken kan hun voorkomen worden uitgesloten.

Amerikaanse hondsvij, driedoornige stekelbaars en tiendoornige stekelbaars zijn op verschillende locaties in het plangebied aangetroffen; van deze drie soorten mag worden aangenomen dat zij algemeen voorkomen in de aanwezige slootjes. De Amerikaanse hondsvij is geen inheemse soort, maar de soort komt al lang verwilderd voor in de regio rond Eindhoven.

Beschermde soorten vissen zijn niet waargenomen en worden, met uitzondering van de Dommel, niet binnen het plangebied verwacht. Volgens het Natuurloket komt in kilometerhok 158-375 één beschermde soort vis voor. Aangenomen mag worden dat dit het bermpje betreft. Deze soort wordt alleen in de Dommel verwacht en niet in slootjes binnen het onderzoeksgebied.

Tabel 3.6. In het onderzoeksgebied (mogelijk) voorkomende beschermde soorten vissen, de betreffende Tabel van de Flora- en faunawet en de functie en het belang van het gebied voor deze soorten

soort	Tabel	functie en belang
bermpje	2	leefgebied (alleen Dommel)

3.4 Amfibieën

Bronnenonderzoek

Uit de omgeving van het onderzoeksgebied zijn oude waarnemingen bekend van de volgende soorten amfibieën: alpenwatersalamander, kamsalamander, kleine watersalamander, knoflookpad, gewone pad, rugstreeppad, boomkikker, groene kikkercomplex (poelkikker, meerkikker en bastaardkikker), heikikker en bruine kikker (Bergmans & Zuiderwijk 1986). De soorten die recent (1995-2004) nog in de vier kilometerhokken van het onderzoeksgebied zijn waargenomen zijn alpenwatersalamander, kleine watersalamander, gewone pad, bruine kikker en groene kikker-complex (Van Delft & Schuitema 2005). De heikikker en poelkikker zijn recent (1995-2004) waargenomen in aangrenzende kilometerhokken (Van Delft & Schuitema 2005). Een overzicht van recente waarnemingen van soorten in het gebied of in de directe omgeving daarvan is weergegeven in tabel 3.5.

Alpenwatersalamander

Tabel 3.7. Recente voorkomen van amfibieën in de vier kilometerhokken van het onderzoeksgebied en één aangrenzend kilometerhok in de perioden 1985-1994 en 1995-2004 (Van Delft & Schuitema 2005).

	158-374	158-375	159-374	159-375	160-375
alpenwatersalamander	-	1995 t/m 2004	-	1985 t/m 1994	1985 t/m 1994
kleine watersalamander	-	-	-	1985 t/m 1994; 1995 t/m 2004	1995-2004
gewone pad	-	1995 t/m 2004	-	-	1995-2004
groene kikker-complex	-	1995 t/m 2004	-	-	1995-2004
poelkikker	-	-	-	-	1995 t/m 2004
heikikker	-	-	-	-	1995 t/m 2004
bruine kikker	-	1995 t/m 2004	-	-	1995-2004

Terreinbezoek

Voorkomen en functie plangebied

Tijdens het veldbezoek zijn de volgende soorten waargenomen: alpenwatersalamander, bastaardkikker, bruine kikker en gewone pad.

Van de alpenwatersalamander zijn alleen larven waargenomen; een tweetal exemplaren werd gevangen in een sterk door kwel gevoede sloot. Ondanks dat diverse wateren zijn bemonsterd en structuren op land zijn gecontroleerd op aanwezigheid van volwassen dieren en juvenielen, zijn geen verdere waarnemingen gedaan. Geconcludeerd kan worden dat het gebied van beperkt belang is voor deze soort en slechts een populatie van beperkte omvang aanwezig is. Leefgebied is echter in

voldoende mate aanwezig in de vorm van bosjes en (natte) graslanden en ruigten. De soort komt in de regio algemeen voor.

Van de bruine kikker en gewone pad zijn verspreid incidentele waarnemingen gedaan; het gebied lijkt voor deze soorten nauwelijks van belang. De bastaardkikker is aanwezig bij de meeste permanent waterhoudende sloten binnen het onderzoeksgebied. De aantallen zijn echter laag.

De poelkikker en de heikikker, twee soorten die bekend zijn van een aangrenzend kilometerhok, worden op grond van het ontbreken van geschikte biotopen in het plangebied niet verwacht. Soorten die in het verleden en/of in de omgeving van het plangebied zijn waargenomen, te weten de kamsalamander, de knoflookpad en de boomkikker kunnen op grond van het ontbreken van geschikte biotopen en de resultaten van het onderzoek in 2007 worden uitgesloten.

Tabel 3.8. In het onderzoeksgebied (mogelijk) voorkomende beschermde soorten amfibieën, de betreffende Tabel van de Flora- en faunawet en de functie en het belang van het gebied voor deze soorten

soort	Tabel	functie en belang
alpenwatersalamander	2	leefgebied; van beperkte belang
kleine watersalamander	1	mogelijk leefgebied; van beperkte belang
bruine kikker	1	leefgebied van beperkt belang
bastaardkikker	1	leefgebied van beperkt belang
gewone pad	1	leefgebied van beperkt belang

3.5 Reptielen

Bronnenonderzoek

Volgens Bergmans & Zuiderwijk (1986) zijn uit de omgeving van het plangebied oude waarnemingen bekend van de levendbarende hagedis, zandhagedis, hazelworm en ringslang. Van Delft & Schuitema (2005) melden alleen het recente voorkomen (1995-2004) van levendbarende hagedis uit kilometerhok 159-375. Het voorkomen van andere soorten kan op grond van deze bron worden uitgesloten.

Terreinbezoek

Op grond van het veldbezoek, in combinatie met het bronnenonderzoek, wordt het voorkomen van de beschermde soorten reptielen in het onderzoeksgebied uitgesloten. De levendbarende hagedis komt voor in het bosgebied tussen Valkenswaard en Waalre; in het onderzoeksgebied is voor deze soort geen geschikt leefgebied aanwezig.

3.6 Grondgebonden zoogdieren

Bronnenonderzoek

Van de volgende soorten grondgebonden zoogdieren zijn waarnemingen bekend uit de omgeving van het plangebied: egel, bosspitsmuis (gewone of tweekleurige),

dwergspitsmuis, huisspitsmuis, mol, vos, hermelijn, wezel, bunzing, ree, eekhoorn, rosse woelmuis, woelrat, muskusrat, aardmuis, veldmuis, bosmuis, bruine rat, zwarte rat, huismuis, haas en konijn (Broekhuizen *et al.* 1992; Smit 2007). Een soort die recent vaker wordt waargenomen in dit gedeelte van Noord-Brabant is de steenmarter; waarnemingen uit het onderzoeksgebied zijn niet bekend, wel komt de soort voor ten oosten van Valkenswaard (Smit 2007). De das is niet uit de directe omgeving bekend; de soort komt voor ten oosten van de A2 in de omgeving van Leende. Waarnemingen van de strikt beschermde soorten waterspitsmuis en veldspitsmuis zijn niet bekend.

Terreinbezoek

Tijdens het terreinbezoek zijn waarnemingen gedaan van (sporen van) de volgende soorten: mol, bunzing, rosse woelmuis, aardmuis/veldmuis en konijn. Deze soorten komen vermoedelijk algemeen en verspreid binnen het onderzoeksgebied voor; het konijn komt nagenoeg alleen voor aan de zuidkant van het gebied en heeft holen in en rond de te verwijderen schuurtjes.

Op grond van de aanwezige biotopen mag worden verwacht dat naast waargenomen soorten ook andere algemeen voorkomende beschermde soorten in het gebied voorkomen, waaronder egel, bosmuis, woelrat en haas. Mogelijk maakt het onderzoeksgebied deel uit van het leefgebied van de steenmarter, die veel voorkomt in stedelijke milieus; met name deelgebieden 3 en 4 zijn voor deze soort interessant. Andere strikt beschermde soorten worden niet in het onderzoeksgebied verwacht, al valt niet uit te sluiten dat zwervende exemplaren van de eekhoorn in het gebied kunnen worden aangetroffen. Deze soort komt in de omgeving veel in bossen voor.

Tabel 3.8 . In het onderzoeksgebied (mogelijk) voorkomende beschermde soorten zoogdieren van Tabel 2 en 3 van de Flora- en faunawet en de functie en het belang van het gebied voor deze soorten.

soort	Tabel	functie en belang
steenmarter	2	mogelijk onderdeel leefgebied, deelgebied 3 en 4

3.7 Vleermuizen

Bronnenonderzoek

Uit de omgeving van het onderzoeksgebied zijn waarnemingen bekend van de volgende soorten vleermuizen: franjestaart, watervleermuis, meervleermuis, ingekorven vleermuis, gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis, laatvlieger, gewone grootoorvleermuis en grijze grootoorvleermuis (Limpens *et al.* 1997).

De watervleermuis, gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis, meervleermuis, laatvlieger en gewone grootoorvleermuis zijn (in grote delen van Nederland) algemeen voorkomende soorten. Met uitzondering van de meervleermuis komen deze soorten ook in Noord-Brabant algemeen voor. De watervleermuis wordt vooral waargenomen boven en in de beekdalen van de Dommel, de Keersop en de Tongelreep; van diverse bomen is bekend dat deze door de soort worden gebruikt als

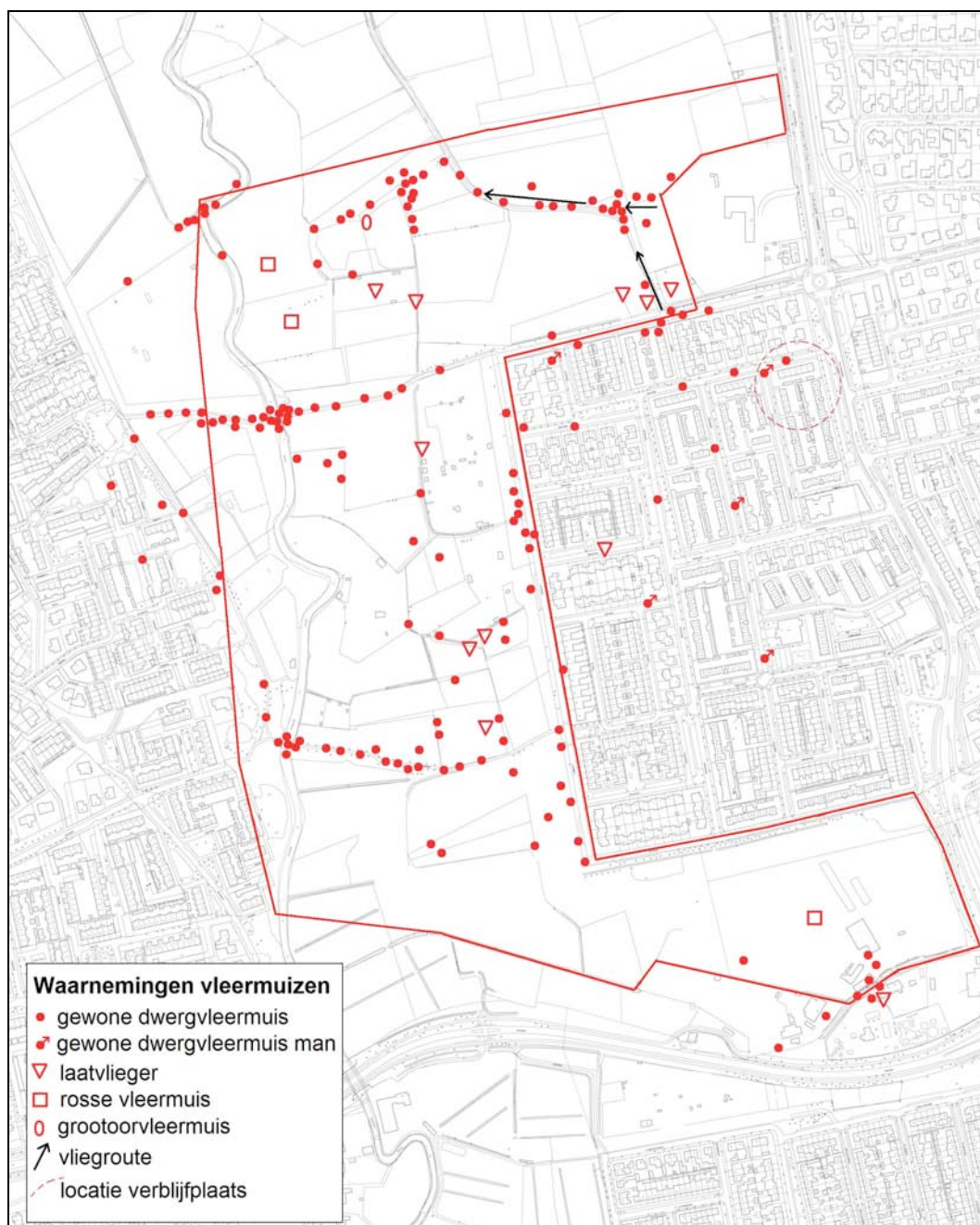
verblijfplaats. De bommenrij langs de Venbergse Weg ten zuiden van Dommelen is in gebruik als vliegroute door deze soort (pers. med. L. Klok).

De franjestaart is van een aantal locaties in Noord-Brabant bekend. Recent is de soort op diverse plaatsen in de omgeving van Dommelen waargenomen, waaronder het bos tussen Steensel en Veldhoven en de Malpie. De soort overwintert onder andere in speciaal aangelegde vleermuisverblijven ten zuiden van Valkenswaard, in de Malpie en het Leenderbos (pers. med. E. Korsten; pers. med. L. Klok). Een kraamverblijf is bekend van een boom bij de Achelse Kluis (pers. med. L. Klok).

De ingekorven vleermuis is vooralsnog zeer zeldzaam in Noord-Brabant. In 2003 is de soort waargenomen in de kerk van Dommelen, waar één exemplaar hing. Dit betrof de derde waarneming in Noord-Brabant (Rienks & Twisk 2003). Gezien het voorkomen van een kraamkolonie vlak over de grens in Vlaanderen en een waarneming van de soort in de Limburgse Peel is niet uitgesloten dat de soort op meer locaties in dit deel van Noord-Brabant voorkomt.

De grijze grootoorvleermuis is een in Nederland zeldzame soort. Naast Zeeuws-Vlaanderen en Limburg zijn waarnemingen bekend uit de omgeving ten zuiden van Eindhoven, waaronder uit Dommelen. Hier is de soort in 2003 in dezelfde kerk waargenomen als waar de ingekorven vleermuis verbleef (Rienks & Twisk 2003). Een kraamkolonie is bekend van de Achelse Kluis en bij recent misnetonderzoek is in het Leenderbos een zogend vrouwtje gevangen (pers. med. L. Klok).

Een deel van het onderzoeksgebied is in 2006 onderzocht op vleermuizen (Ruijgrok & Noorda 2007). Dit betrof het Dommeldal tussen Valkenswaard en Dommelen; de deelgebieden 1 en 2 zijn toen niet onderzocht. Bij dit onderzoek zijn gewone dwergvleermuis (algemeen), laatvlieger (incidenteel), franjestaart (één waarneming) en grootoorvleermuizen (enkele) waargenomen. Door de onderzoekers wordt de aanname gemaakt dat dit de gewone grootoorvleermuis betreft. Aangezien de grijze en de gewone met de batdetector niet van elkaar zijn te onderscheiden en beide soorten uit de omgeving bekend zijn, kan deze aanname echter niet worden gemaakt.

Figuur 3.1 Waarnemingen van vleermuizen in het onderzoeksgebied in 2007.

Terreinbezoek

Tijdens het onderzoek zijn in 2007 vier soorten vleermuizen waargenomen, te weten de gewone dwergvleermuis, de laatvlieger, de rosse vleermuis en de grootoorvleermuis. Per soort worden de resultaten van het onderzoek weergegeven, waarbij wordt ingegaan op de aanwezigheid van verblijfplaatsen, foerageergebieden en vliegverbindingen binnen het plangebied. In Figuur 4.1 zijn de waarnemingen weergegeven.

De gewone dwergvleermuis is de meest algemene soort in het onderzoeksgebied. Deze algemeen in Nederland voorkomende soort heeft verblijfplaatsen in bebouwing, zowel om de jongen groot te brengen (kraamverblijf), voor overwintering (winterverblijf), ten behoeve van de voortplanting (paarverblijf) en overige al dan niet tijdelijke verblijfplaatsen.

In het plangebied is nagenoeg geen geschikte bebouwing aanwezig die gebruikt kan worden als verblijfplaats. Potentieel geschikt is de stenen schuur in het zuidoosten van het plangebied, een voormalige veeschuur. In 2007 was deze schuur niet meer als zodanig in gebruik. Hoewel rond de schuur op diverse avonden sprake was van activiteit van de gewone dwergvleermuis, kon middels sporen- en batdetectoronderzoek niet worden vastgesteld dat de schuur in gebruik is als verblijfplaats door deze soort. Wel is een groep dieren aanwezig in bebouwing in de wijk Het Gegraaf. De exacte verblijfplaats van de kolonie is niet vastgesteld, maar op grond van vliegbewegingen in de ochtend- en avondschemering wordt aangenomen dat deze aanwezig is in het op kaart 2.1 aangegeven gebied. Op basis van waarnemingen van vliegende en foeragerende dieren wordt geschat dat het om een kraamkolonie van meer dan 30 dieren gaat. In de aangrenzende bebouwing van Dommelen zijn geen indicaties waargenomen voor aanwezigheid van een kraamkolonie.

Tijdens de ronde op 30 augustus is op meerdere locaties territoriale activiteit (roepjes op 20 kHz) van mannetjes van de gewone dwergvleermuis waargenomen. Veelal doen de mannetjes dit in de nabijheid van hun paarverblijf. Op grond van deze waarnemingen mag worden aangenomen dat verspreid in de wijk paarverblijven van de gewone dwergvleermuis zijn waargenomen.

Foeragerende dieren zijn verspreid in het gebied waargenomen. Op enkele locaties zijn tijdens elke bezoek relatief hoge aantallen dieren waargenomen, weergegeven op kaart 2.1. Locatie 1 betreft een groep zomereiken. Vroeg in de schemering verzamelen hier de eerste vleermuizen, afkomstig uit de wijk Het Gegraaf. Hoewel in ieder geval door enkele dieren hier langdurig wordt gejaagd, vliegen de meeste dieren door naar boomgroepen langs de Dommel. Op 12 juli werden acht exemplaren waargenomen, die kort na elkaar (binnen 5 minuten) over open akkers richting de Dommel vlogen. Het ligt een tweede foerageerlocatie, bestaande uit kleinschalige weilandjes met boomsingels en jonge bosopslag. Hier foerageerden elke avond ongeveer 5-8 dieren. Locatie 3 betreft een fietsbrug over de Dommel, met aangrenzend een populierenbos. Op beide locaties zijn elke avond tot ongeveer 10 foeragerende dieren waargenomen. Locatie 4 betreft een populierenbos, welke voornamelijk gebruikt lijkt te worden tijdens

slechts weersomstandigheden (regen, wind). Op locatie 5, bestaande uit hoge bomen (populieren, wilgen), werden regelmatig ongeveer vijf jagende dieren waargenomen. Vanuit de verblijfplaats in de bebouwde kom verspreiden de dieren zich diffuus door de wijk, om vanuit verschillende richtingen het Dommeldal in te vliegen. Daarbij worden bebouwing en bomenlanen gebruikt als vliegverbindingen. Slechts op één locatie is sprake van een concrete vliegverbinding. Dit betreft de eikensingel die ter hoogte van het Ericapad naar het noorden toe het gebied inloopt. Vanaf de bomengroepen op het einde, voornamelijk bestaande uit eiken, vliegen de vleermuizen in rechte lijn naar het Dommeldal.

De laatvlieger is evenals de gewone dwergvleermuis een gebouwbewonende soort. Geschikte verblijfplaatsen lijken binnen het plangebied niet aanwezig te zijn; op grond van kenmerken van aanwezige bebouwing en het terreinbezoek kan aanwezigheid van in gebruik zijnde verblijfplaatsen worden uitgesloten. Op basis van vliegbewegingen in de ochtend- en avondschemering wordt vermoed dat in de wijk Het Gegraaf een verblijfplaats aanwezig is. Dit betreft een verblijfplaats van hooguit enkele dieren, gezien het beperkte aantal waarnemingen in de wijk en het onderzoeksgebied. Bij een oude boerderij aan de Hoppenbrouwers werd in de vroege schemering op de avond van 5 juli een rondvliegende laatvlieger waargenomen. Waarschijnlijk verblijft dit dier in de boerderij (buiten plangebied).

Het aantal waargenomen foeragerende dieren per avond varieerde van nul tot vijf. De meeste waarnemingen zijn gedaan op min of meer vaste locaties, waar de dieren gedurende een kort deel van de avond solitair jaagden. Op 30 augustus foerageerden twee exemplaren gedurende de eerste helft van de avond boven paardenweitjes langs De Weegbree.

Vliegroutes van de laatvlieger zijn niet waargenomen; de dieren verplaatsen zich diffuus door het landschap.

De rosse vleermuis is op twee avonden waargenomen (22 juni en 5 juli), in beide gevallen betrof het hoog overvliegende dieren die geen binding hebben met het plangebied.

Op 22 juni is één grootoorvleermuis waargenomen, langs een bosrand aan de noordkant van het plangebied. In het gebied zijn diverse kleine schuurtjes en bomen met holten aanwezig die, al dan niet tijdelijk, door de grootoorvleermuis gebruikt kunnen worden. Verblijfplaatsen zijn echter niet waargenomen.

De grijze en de gewone grootoorvleermuis kunnen met de batdetector niet van elkaar worden onderscheiden; beide soorten komen voor in de omgeving van het onderzoeksgebied.

In de ruime omgeving is het voorkomen van de franjestaat bekend. In de nacht van 16 op 17 augustus 2006 is een franjestaat waargenomen binnen het onderzoeksgebied (Ruijgrok & Noorda 2007). Mogelijk betrof dit een tussen zomerleefgebied (bossen tussen Veldhoven en Steensel) en winterverblijfplaats (Malpie, Leenderbos) migrerend of foeragerend exemplaar. Gezien het feit dat deze soort in

2007 niet is waargenomen en in 2006 slechts één waarneming is gedaan kan worden uitgesloten dat in het onderzoeksgebied momenteel een verblijfplaats van meerdere dieren (kraamkolonie) aanwezig is.

Van de ingekorven vleermuis is vooralsnog slechts een enkele waarneming bekend uit Dommelen; kraamkolonies zijn (nog) niet uit Noord-Brabant bekend. In Postel, België, ligt de dichtst bijzijnde bekende kolonie. Kraamkolonies worden gevormd in schuren, zolders e.d.; geschikte verblijfplaatsen zijn momenteel niet in het onderzoeksgebied aanwezig. Aangezien de soort zeer moeilijk met de batdetector is te detecteren kan niet worden uitgesloten dat de soort incidenteel foerageert in het onderzoeksgebied.

De watervleermuis is opvallend genoeg niet waargenomen, ondanks dat diverse keren bij de Dommel is gepost en de soort bekend is van de Dommel ten zuiden van Dommelen. Het onderzoeksgebied is, op grond van het onderzoek van 2007, voor deze soort niet van belang.

Tabel 3.9. In het onderzoeksgebied (mogelijk) voorkomende soorten, de betreffende Tabel van de Flora- en faunawet en de functie en het belang van het gebied voor deze soorten

soort	Tabel	functie en belang
gewone dwergvleermuis	3	foerageergebied, vliegverbinding; van belang voor lokale populatie
laatvlieger	3	foerageergebied; van beperkt belang
rosse vleermuis	3	geen
gewone grootoorvleermuis	3	mogelijk foerageergebied; belang vermoedelijk beperkt
grijze grootoorvleermuis	3	mogelijk foerageergebied; belang vermoedelijk beperkt
franjestart	3	mogelijk foerageergebied, onderdeel migratieroute; belang gering
ingekorven vleermuis	3	mogelijk foerageergebied; belang vermoedelijk beperkt

3.8 Vogels

Bronnenonderzoek

Door Ruijgrok & Noorda (2007) zijn bij de Provincie Noord-Brabant broedvogelgegevens opgevraagd van het gebied tussen Dommelen en Valkenswaard. De soorten die tijdens de laatste inventarisatie (2005) zijn waargenomen betreffen boomkruiper, bosrietzanger, fitis, grasmus, groenling, kievit, kleine karekiet, tuinfluiter, zanglijster, zwarte kraai en zwartkop.

Relevant met betrekking tot de Flora- en faunawet is het voorkomen van soorten waarvan de nestplaatsen jaarrond zijn beschermd. De volgende soorten, waarvan de nestplaatsen jaarrond zijn beschermd, zijn als broedvogels uit de omgeving bekend: grote bonte specht, zwarte specht, groene specht, ransuil, bosuil, kerkuil, steenuil,

boomvalk, buizerd, sperwer en havik (bron: Poelmans & Van Diermen 1997; SOVON 2002).

De volgende soorten van de Rode Lijst zijn als broedvogel bekend uit de (ruime) omgeving: roerdomp, wintertaling, zomertaling, slobbeend, patrijs, porseleinhoen, watersnip, grutto, tureluur, zomertortel, koekoek, kerkuil, steenuil, ransuil, nachtzwaluw, kuifleeuwerik, veldleeuwerik, boerenzwaluw, huiszwaluw, graspieper, gele kwikstaart, nachtegaal, paapje, tapuit, kramsvogel, spotvogel, grauwe vliegenvanger, matkop, wielewaal, huismus, ringmus en kneu (SOVON 2002). Gelet op de in het gebied aanwezige biotopen en de verstoring als gevolg van betreding door mensen en dieren (honden, paarden e.d.) wordt alleen het voorkomen van patrijs, zomertortel, koekoek, ransuil, boerenzwaluw, nachtegaal, spotvogel, grauwe vliegenvanger, wielewaal, kneu, huismus en ringmus mogelijk geacht.

Op 30 augustus is gesproken met een buurtbewoner, die al lang in het gebied woont en elke dag zijn honden uitlaat. Hij meldde onder andere het voorkomen van havik en patrijs in het plangebied.

Terreinbezoek

Tijdens het terreinbezoek zijn de volgende soorten waargenomen waarvan de nestplaats jaarrond beschermd zijn: groene specht en grote bonte specht.

De groene specht is tijdens de ronden van 22 juni en 5 juli aan de noordkant van het gebied waargenomen. In beide gevallen betrof het één exemplaar, die regelmatig zijn kenmerkende roep liet horen en vliegbewegingen maakte tussen de verschillende boomgroepen. Een nestlocatie is niet gevonden, maar gezien het voorkomen van diverse bomen met spechtenholten is het aannemelijk dat de soort in het gebied broedt.

De grote bont specht is alleen gehoord op 22 juni, in de noordkant van het plangebied. Ook deze soort is mogelijk broedvogel in het gebied.

Tijdens het veldbezoek zijn de volgende soorten van de Rode Lijst waargenomen: spotvogel en huismus. De patrijs is niet gehoord of gezien. Gezien de aanwezige biotopen is het mogelijk dat deze soort wel voorkomt. Daarnaast zijn onder andere kwartel en ijsvogel waargenomen.

De spotvogel is op 22 juni zingend waargenomen in het midden van het gebied; de soort is bij latere bezoeken niet meer gezien of gehoord. De huismus is alleen waargenomen in de woonwijk Het Gegraaf; gezien de hoeveelheid geschikte bebouwing is het mogelijk dat de soort in deze wijk tot broeden komt.

De kwartel is éénmalig waargenomen op de avond van 22 juni, roepend vanuit een graanakker in het noorden van het plangebied. Het is onduidelijk of de soort hier daadwerkelijk heeft gebroed; bij volgende bezoeken is de kwartel niet meer gehoord. De IJsvogel is alleen boven de Dommel waargenomen; er zijn geen indicaties dat de soort in het onderzoeksgebied tot broeden komt.

Op grond van de afwezigheid van open water en grootschalige akker- en weidegebied zal het gebied niet van betekenis zijn voor winter- of watervogels.

*Tabel 3.10. In het onderzoeksgebied (mogelijk) voorkomende soorten, de betreffende Tabel van de Flora- en faunawet en de functie en het belang van het gebied voor deze soorten. Met een * gemarkeerde soorten staan op de Rode Lijst.*

soort	tabel	functie en belang
groene specht*	3	vaste rust- en verblijfplaats
grote bonte specht	3	vaste rust- en verblijfplaats
spotvogel*	3	leefgebied
huismus*	3	leefgebied
patrijs*	3	mogelijk leefgebied

3.9 Ongewervelden

Bronnenonderzoek

Uit de ruime omgeving zijn recente waarnemingen bekend van gevlekte witsnuitlibel, heideblauwtje en rouwmantel, alle strikt beschermde soorten van Tabel 3 van de Flora- en faunawet. Voor het heideblauwtje en de sierlijke witsnuitlibel is geen geschikt biotoop aanwezig in het onderzoeksgebied en hun voorkomen kan worden uitgesloten. De rouwmantel heeft momenteel geen vaste populatie in Nederland, wel wordt de soort regelmatig als zwerver aangetroffen, voornamelijk tijdens invasiejaren. Andere soorten ongewervelden worden op grond van hun verspreiding in Nederland en het ontbreken van geschikte biotopen niet verwacht.

Terreinbezoek

Tijdens het veldwerk zijn geen beschermde soorten ongewervelden waargenomen; geschikte biotopen zijn momenteel niet aanwezig.

Voor niet beschermde soorten insecten, tenminste de groepen sprinkhanen, libellen en dagvlinders, is het gebied momenteel van beperkt belang.

In totaal zijn 9 soorten sprinkhanen aangetroffen, waaronder de sikkelsprinkhaan en het zuidelijk spitskopje. Deze twee soorten hebben zich pas recent goed in Nederland gevestigd en uitgebreid. Andere soorten zijn grote groene sabelsprinkhaan, struiksprinkhaan, gewoon spitskopje, gewone boomsprinkhaan, krasser, bruine sprinkhaan en ratelaar. Specifieke habitats, waaronder (natte) schraalgraslanden, droge graslanden en moerasjes voor zeldzamere soorten ontbreken.

De in het gebied waargenomen libellen betreffen algemeen in de regio voorkomende soorten, te weten de weidebeekjuffer, houtpantserjuffer, lantaarntje, watersnuffel, paardenbijter, blauwe glazenmaker, steenrode heidelibel en gewone oeverlibel. De weidebeekjuffer is een beekbegeleidende soort, die algemeen voorkomt langs de Dommel. De regio is rijk aan libellen, maar het aantal soorten in het onderzoeksgebied

is laag. De oorzaak daarvan moet worden gezocht in het ontbreken van voldoende geschikte stilstaande wateren.

Ook het aantal soorten dagvlinders is aan de lage kant. Waargenomen soorten zijn groot dikkopje, groot koolwitje, klein geaderd witje, klein koolwitje, atalanta, dagpauwoog, kleine vos en bont zandoogje. Van deze soorten staat het groot dikkopje in de nieuwe Rode Lijst in de categorie gevoelig. De soort komt in Noord-Brabant vrij algemeen voor.

Zuidelijk spitskopje

3.10 Natuurbeschermingswet

De Dommel maakt onderdeel uit van het Natura 2000 gebied Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux. In tabel 2.1 zijn de habitattypen en soorten weergegeven waarvoor het gebied is aangewezen. Het natuurgebied bestaat uit twee delen, te weten een oostelijk deel (waaronder de Groote Heide en de boswachterij Leende) en een westelijk deel. Dit westelijk deel betreft de Plateaux, het dal van de Dommel en gedeelten van de beeklopen van de Run en de Keersop. Dit gedeelte wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van vloeivelden, heide, vennen, jeneverbesstruwelen en natte graslanden en bossen langs de Dommel.

De Dommel is van belang voor het habitatype 'Submontane en laagland rivieren met vegetaties behorend tot het *Ranunculion fluitantis* en het *Callitricho-Batrachion*'. Het doel voor dit habitatype is uitbreiding van de oppervlakte en verbetering van de kwaliteit van beken en rivieren met waterplanten (waterranonkels). De overige habitattypen en soorten komen niet voor in de omgeving van het plangebied binnen de begrenzing van het Natura 2000 gebied.

Tabel 3.11 Habitats en soorten waarvoor het Natura 2000 gebied Leenderbos, Grootte Heide & De Plateaux is aangewezen.

code	omschrijving
H2310	Psammofiele heide met <i>Calluna</i> en <i>Genista</i>
H2330	Open grasland met <i>Corynephorus</i> - en <i>Agrostis</i> -soorten op landduinen
H3130	Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot het <i>Littorelletalia uniflorae</i> en/of <i>Isoeto-Nanojuncetea</i>
H3160	Dystrofe natuurlijke poelen en meren
H3260	Submontane en laagland rivieren met vegetaties behorend tot het <i>Ranunculion fluitantis</i> en het <i>Callitricho-Batrachion</i>
H4010	Noord-Atlantische vochtige heide met <i>Erica tetralix</i>
H4030	Droge Europese Heide
H5130	<i>Juniperus communis</i> -formaties in heide of kalkgrasland
H6510	Laaggelen schraal hooiland (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)
H7110	Actief hoogveen
H7150	Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het <i>Rhynchosporion</i>
H7210	Kalkhoudende moerassen met <i>Cladium mariscus</i> en soorten van het <i>Caricion davallianae</i>
H91D0	Veenbossen
H91E0	Bossen op alluviale grond met <i>Alnus glutinosa</i> en <i>Fraxinus excelsior</i> (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>)
H1042	Gevlekte witsnuitlibel
H1096	Beekprik
H1134	Bittervoorn
H1166	Kamsalamander
H1831	Drijvende waterweegbree
A224	Nachtwaluw
A246	Boomleeuwerik
A276	Roodborsttapuit

4 Beoordeling effecten en ontheffing

4.1 Beoordeling flora- en faunawet

In Tabel 4.1 is aangegeven welke beschermde soorten in het gebied voorkomen of voor kunnen komen, wat de status is in de Flora- en faunawet en wat het belang is van het gebied voor deze soorten. Algemeen voorkomende beschermde zoogdieren zijn niet in deze tabel opgenomen. In de volgende paragrafen wordt per soort of soortgroep ingegaan op de te verwachten effecten van de geplande ontwikkeling in deelgebied 1 en 2. Op de effecten van mogelijke ontwikkeling in het kader van de Ecologische Verbindingszone in deelgebieden 3 en 4 wordt in hoofdstuk 5 ingegaan.

*Tabel 4.1. In het onderzoeksgebied (mogelijk) voorkomende soorten, de betreffende Tabel van de Flora- en faunawet en de functie en het belang van het gebied voor deze soorten. Met een * gemarkeerde soorten staan op de Rode Lijst.*

soort	Tabel	functie en belang		
brede wespenorchis	1	leefgebied; van beperkt belang		
bermpje	2	leefgebied (alleen Dommel)		
alpenwatersalamander	2	leefgebied; van beperkte belang		
kleine watersalamander	1	mogelijk leefgebied; van beperkte belang		
bruine kikker	1	leefgebied van beperkt belang		
bastaardkikker	1	leefgebied van beperkt belang		
gewone pad	1	leefgebied van beperkt belang		
steenmarter	2	mogelijk leefgebied		
gewone dwergvleermuis	3	foerageergebied, vliegverbinding; van belang voor lokale populatie		
laatvlieger	3	foerageergebied; van beperkt belang		
rosse vleermuis	3	geen		
gewone grootoorvleermuis	3	mogelijk	foerageergebied; belang	vermoedelijk beperkt
grijze grootoorvleermuis	3	mogelijk	foerageergebied; belang	vermoedelijk beperkt
franjestart	3	mogelijk foerageergebied, onderdeel migratieroute; belang gering		
ingekorven vleermuis	3	mogelijk	foerageergebied; belang	vermoedelijk beperkt
groene specht*	3	leefgebied; vaste rust- en verblijfplaats		
grote bonte specht*	3	leefgebied; vaste rust- en verblijfplaats		
spotvogel*	3	leefgebied		
huismus*	3	leefgebied		
patrijs*	3	mogelijk leefgebied		

Flora

Als gevolg van ruimtelijke ontwikkeling in deelgebied 1 en 2 is het mogelijk dat groeiplaatsen van de brede wespenorchis worden aangetast of verdwijnen. De brede wespenorchis is een algemeen voorkomende soort in de omgeving en negatieve effecten op de gunstige staat van instandhouding zijn niet aan de orde.

Voor overtreding van verbodsbepalingen met betrekking tot brede wespenorchis geldt een vrijstelling; aanvraag van een ontheffing van de Flora- en faunawet is niet nodig.

Vissen

Alleen in de Dommel komen beschermde soorten vissen voor. Aangezien de Dommel buiten het onderzoeksgebied ligt en hier geen ontwikkeling is gepland zijn geen negatieve effecten te verwachten op de hier voorkomende beschermde soorten.

Amfibieën

De alpenwatersalamander komt voor in deelgebied 3. Gezien het ontbreken van geschikte voortplantingswateren en leefgebieden in de te ontwikkelen deelgebieden 1 en 2 worden als gevolg van de geplande woningbouw geen negatieve effecten op de soort verwacht. Ook voor andere in het gebied voorkomende amfibieën (Tabel 1 van de Flora- en faunawet) zijn deze deelgebieden niet van belang en ook op deze soorten worden geen negatieve effecten verwacht.

Verbodsbepalingen met betrekking tot amfibieën worden als gevolg van de ontwikkeling niet overtreden; aanvraag van een ontheffing van de Flora- en faunawet is niet nodig. Wel kunnen mitigerende maatregelen worden getroffen om het doden of verwonden van dieren zoveel mogelijk te voorkomen. Deze zijn uitgewerkt in hoofdstuk 5.

Grondgebonden zoogdieren

Zowel in deelgebied 1 en 2 komen alleen algemeen voorkomende beschermde soorten (Tabel 1) voor, waaronder konijn, bosmuis en veldmuis. Als gevolg van de ontwikkeling wordt leefgebied aangetast en kunnen dieren worden gedood. Dit heeft geen gevolgen voor de gunstige staat van instandhouding, de soorten komen in de omgeving algemeen voor.

Voor overtreding van verbodsbepalingen met betrekking tot grondgebonden zoogdieren in het plangebied geldt een vrijstelling; aanvraag van een ontheffing van de Flora- en faunawet is niet nodig. Wel kunnen mitigerende maatregelen worden getroffen om het doden of verwonden van dieren zoveel mogelijk te voorkomen. Deze zijn uitgewerkt in hoofdstuk 5.

Vleermuizen

In deelgebied 1 is vastgesteld dat de bomenrij en bomengroep in het midden van het gebied, ter hoogte van de Ericaweg, van belang is als foerageergebied en vliegverbinding van de gewone dwergvleermuis (Figuur 4.1). Wanneer deze bomen worden verwijderd worden de dieren gedwongen elders te foerageren en via een

andere route te vliegen. Een alternatieve vliegroute is aanwezig in de vorm van laanbeplanting langs de Weegbree. Foerageergebied is in ruime mate op korte afstand aanwezig in het Dommeldal. Opvallend genoeg echter wordt de laanbeplanting langs de Weegbree momenteel niet gebruikt als vliegroute; de dieren vliegen vanuit de bomengroep linea-recta over de akkers naar de begroeiing in het Dommeldal. Kennelijk wordt de voorkeur gegeven aan de donkere situatie in het buitengebied. De gewone dwergvleermuis is flexibel en in staat zich aan te passen aan veranderingen in zijn leefomgeving. Naar verwachting zal de soort dan ook gebruik maken van alternatieve routes en foerageergebieden wanneer de bomengroep wordt verwijderd. Negatieve effecten worden dan ook niet verwacht en aanvraag van ontheffing wordt niet nodig geacht. Desalniettemin wordt geadviseerd de bomengroep te behouden; gezien de leeftijd van de aanwezige bomen en het belang voor vleermuizen is de vervangingswaarde hoog.

Figuur 4.1 Groep eiken in deelgebied 1, van belang als foerageergebied en vliegroute voor de gewone dwergvleermuis.

Tijdens de bouw zal sprake kunnen zijn van verstoring in de vorm van licht en geluid, met name in de avonduren. Wanneer verlichting uitstraalt naar de begroeiing in het Dommeldal neemt de betekenis hiervan als foerageergebied voor vleermuizen af; de meeste soorten zijn lichtmijdend. Zowel gewone dwergvleermuis als laatvlieger, soorten die foeragerend in deelgebied 1 zijn waargenomen, zijn relatief lichttolerant. Beide soorten worden jagend bij lantaarnpalen waargenomen, maar op vliegroutes daarentegen wordt licht gemeden. Vooral in de kraamperiode kan dit gevolgen hebben voor de voedselvoorziening van de jongen.

Het belang van deelgebied 2 voor vleermuizen is beperkt en het te bebouwen gebied wordt momenteel niet door vleermuizen gebruikt als verblijfplaats, foerageergebied of vliegroute. Negatieve effecten op vleermuizen als gevolg van ontwikkeling in dit deelgebied worden niet verwacht.

Als gevolg van bebouwing van deelgebied 1 en 2 worden geen negatieve effecten verwacht op de functie foerageergebied van de gebieden 3 en 4 voor vleermuizen.

Verbodsbepalingen met betrekking tot vleermuizen worden als gevolg van de ontwikkeling niet overtreden; aanvraag van een ontheffing van de Flora- en faunawet is niet nodig. Wel kunnen mitigerende maatregelen worden getroffen om het per ongeluk doden van dieren en het verstoren van hun leefgebied zoveel mogelijk te voorkomen. Deze zijn uitgewerkt in hoofdstuk 5.

Vogels

De groene specht, grote bonte specht, huismus en spotvogel zijn waargenomen in deelgebied 3. Dit deelgebied wordt niet aangetast en negatieve effecten op de gunstige staat van instandhouding op deze soorten worden niet verwacht.

Bebouwen van deelgebied 1 leidt tot afname van de hoeveelheid akkerland; als gevolg daarvan verdwijnt potentieel broedgebied voor de patrijs. De patrijs is opgenomen op de Rode Lijst in de categorie gevoelig. Aangezien de patrijs in Noord-Brabant een talrijke broedvogel betreft en het aangetaste areaal beperkt van omvang is, worden geen negatieve effecten op de gunstige staat van instandhouding van de soort verwacht wordt.

Wanneer tijdens de werkzaamheden geen verstoring plaatsvindt van broedende vogels, vindt geen overtreding plaats van verbodsartikelen van de Flora- en faunawet. In hoofdstuk 5 worden maatregelen voorgesteld om te voorkomen dat broedende vogels worden verstoord.

Conclusie

Ontwikkeling van de deelgebieden 1 en 2 leidt niet tot overtreding van verbodsartikelen uit de Flora- en faunawet. Voorwaarde is dat maatregelen worden toegepast om te voorkomen dat broedende vogels worden verstoord.

4.2 Beoordeling Natuurbeschermingswet en Provinciaal beleid

Natuurbeschermingswet

De voorgenomen ingreep zal naar verwachting geen negatief effect hebben op het beschermde natuurgebied Leenderbos, Groote Heide & de Plateaux. Verwacht wordt dat, gezien de aard van de ingreep en de afstand tot de Dommel, het doel 'uitbreiding van de oppervlakte en verbetering van de kwaliteit van beken en rivieren met waterplanten (waterranonkels)' niet in gevaar wordt gebracht.

Provinciaal beleid

Als gevolg van de geplande ontwikkeling van woningbouw vindt aantasting plaats van AHS-Landbouw overig en GHS-Landbouw natuurontwikkelingsgebied. De beleidsregel natuurcompensatie is niet van toepassing op het AHS-Landbouw overig gebied. Wel is op de hier voorkomende natuurwaarden de Flora- en faunawet van toepassing.

Het natuurcompensatiebeginsel is wel van toepassing op deelgebied 2 (Hoppenbrouwers), dat onderdeel uitmaakt van GHS-Landbouw natuurontwikkelingsgebied. Om ontwikkeling binnen dit deelgebied mogelijk te maken moet een streekplanafwijkingsprocedure worden doorlopen. Ten behoeve van deze procedure dient een groenprogramma te worden opgesteld, waarin een visie voor natuurontwikkeling binnen het plangebied en in het Dommeldal nader wordt uitgewerkt. Aanvullend op het groenprogramma dient in verband met aantasting van de GHS compensatie plaats te vinden in een gebied dat momenteel als AHS is bestemd. De oppervlakte van deze compensatie dient minimaal de oppervlakte te hebben van het aangetast GHS-gebied.

Van actuele natuurwaarden is in dit deelgebied geen sprake, evenmin als landschappelijke waarden die direct samen hangen met natuurwaarden. Gezien de ligging in het beekdal van de Dommel en het optreden van kwel zijn echter wel potentiële natuurwaarden aanwezig. In §5.2 wordt nader ingegaan op de mogelijkheden binnen het plangebied. Dit betreft een eerste verkenning die als input kan worden gebruikt voor een nader op te stellen groenprogramma.

5 Aanbevelingen

5.1 Mitigerende maatregelen flora en fauna

Om negatieve effecten op flora en fauna zoveel mogelijk te voorkomen en invulling te geven aan de zorgplicht (artikel 2 van de Flora- en faunawet) wordt met betrekking tot de werkzaamheden ten behoeve van woningbouw in deelgebieden 1 en 2 een aantal maatregelen geadviseerd. De maatregelen voor vogels dienen te worden opgevolgd om overtreding van de Flora- en faunawet te voorkomen.

Amfibieën en grondgebonden zoogdieren

- Uiterlijk één week voorafgaand aan grondwerkzaamheden (buiten het broedseizoen) wordt alle in het gebied aanwezige vegetatie kort gezet. Dit wordt gedaan door aanwezige grazige en kruidenrijke, ruige vegetaties zeer kort te maaien en het maaisel af te voeren. Daarnaast worden boomstammen, struiken etc. verwijderd. Op die manier wordt het gebied voor amfibieën en grondgebonden zoogdieren ongeschikt en zullen zij zich naar elders verplaatsen.
- Wanneer kikkers, padden, salamanders, egels e.d. worden waargenomen, worden deze voorzichtig opgepakt en verplaatst naar geschikt leefgebied in de directe omgeving.

Vleermuizen

- Lijnvormige structuren in het landschap en solitaire bomen worden zoveel mogelijk gespaard. Hierdoor blijft het gebied ook tijdens de werkzaamheden aantrekkelijk voor vleermuizen.
- Om vleermuizen zo weinig mogelijk te verstoren wordt eventueel benodigde verlichting (bouwplaats, depots, e.d.) zodanig geplaatst dat deze niet uitstraalt naar de omgeving. Het is hierbij met name van belang het Dommeldal en de bomenrij aan De Weegbree zoveel mogelijk te ontzien in verband met hun belang als foerageergebied en vliegverbinding voor vleermuizen.

Vogels

- Om verstoring van broedvogels te voorkomen wordt in eerste instantie geadviseerd werkzaamheden als het verwijderen en maaien van vegetatie en grondverzet uit te voeren in de periode 15 augustus-15 maart, dat wil zeggen buiten het broedseizoen.
- Wanneer het niet mogelijk is de werkzaamheden binnen genoemde periode uit te voeren, dienen het gebied buiten het broedseizoen ongeschikt te worden gemaakt voor broedvogels. Dit gebeurt door structuren als schuurtjes, struiken, bomen e.d. te verwijderen en aanwezige vegetatie kort te maaien.

5.2 Groenprogramma en compensatie

Het opstellen van een groenprogramma of compensatieplan ligt nadrukkelijk buiten het kader van onderhavige studie. Wel zullen enkele maatregelen en inrichtingsvoorstellen worden belicht welke verder dienen te worden uitgewerkt in de gebiedsvisie. Het doel van deze maatregelen is de vestigings-, uitbreidings- en migratiekansen van voor het gebied en de omgeving kenmerkende soorten als franjestaart, watervleermuis, moerassprinkhaan, kamsalamander, poelkikker, patrijs en ijsvogel te bevorderen. Dit wordt gedaan door gebruik te maken van de abiotische kenmerken van het gebied, te streven naar een kleinschalige inrichting en aansluiting te zoeken bij waardevolle gebieden in de omgeving.

algemeen

Als gevolg van de vele gebruiksfuncties en ontbreken van regie kan het gebied als rommelig en versnipperd worden beschouwd. Door het intensieve agrarische gebruik in deelgebied 1 en 2 is nagenoeg geen sprake van natuurwaarden en door mestgift treedt eutrofiering op van lager gelegen, door kwel beïnvloede terreinen in het Dommeldal. Lijnvormige structuren zijn matig ontwikkeld, waardoor de verbinding van het gebied met stedelijke groenzones suboptimaal is. Lokaal is sprake van ontwikkeling van 'nieuwe' natuur als gevolg van het braak liggen van landbouwgrond en het achterwege blijven van beheer. Hier aanwezige kansen worden echter onvoldoende benut en gebruik van grond voor paarden en kleinvee en volkstuinen beperkt de mogelijkheden voor natuur. Een strakkere zonering, waarbij wordt gestreefd naar natuurontwikkeling langs de Dommel en recreatief gebruik wordt gebundeld langs bestaande bebouwing, biedt voor beide vormen van gebruik goede mogelijkheden.

poelen en kleine wateren

De aanwezigheid van kwel biedt mogelijkheden voor ontwikkeling van waardevolle kwelafhankelijke gemeenschappen. Om dat te realiseren kunnen verspreid in het gebied poelen worden aangelegd. Het is van belang dat deze poelen buiten de overstromingsgrens van de Dommel liggen, om vestiging van vissen te voorkomen. Vissen kunnen in dergelijke kleine wateren een negatieve invloed hebben op de ontwikkeling van aquatische vegetaties en vormen een beperking op de vestiging van bijvoorbeeld libellen en amfibieën. De poelen dienen een minimale omvang te hebben van 200 vierkante meter. Gedacht kan worden aan kamsalamander, poelkikker, (op termijn wellicht) boomkikker, vroege glazenmaker, glassnijder, vuurlibel en kranswieren als doelsoorten.

natuurdoeltype:

- gebufferde poel en wiel

hooiland, grasland

Voor veel soorten vogels, maar ook planten, insecten en soorten als kamsalamander en franjestaart, vormen soortenrijke graslanden belangrijke onderdelen van het leefgebied. Bovendien vormen hooilanden een kenmerkend onderdeel van de dommelvallei en

kunnen zij landschappelijk van grote waarde zijn. Bij voorkeur wordt het beheer van deze terreinen uitbesteed aan natuurbeherende organisaties. Doelsoorten zijn bijvoorbeeld koninginpage, geelsprietdikkopje, franjestaart, braamsluiper en waterspitsmuis

natuurdoeltype:

- *dotterbloemgrasland van beekdalen*
- *bloemrijk grasland van het zand- en veengebied*
- *nat schraalgrasland*

Nat, beweide grasland in deelgebied 3.

broekbos

Broekbossen en andere beekbegeleidende bossen zijn van grote waarde voor soorten als kleine ijsvogelvinder, boomkikker, ijsvogel en diverse vleermuizen. Deze bossen ontstaan wanneer huidig gebruik van agrarische grond wordt stopgezet en beheer achterwege blijft. Enkele percelen binnen het onderzoeksgebied hebben zich inmiddels ontwikkeld als broekbos, met soorten als rode bes, hop diverse wilgen.

natuurdoeltype:

- *wilgenstruweel*
- *laagveenbos*
- *bos van bron en beek*

Kleine landschapselementen

Houtwallen en andere kleine landschapselementen met bomen en struiken zijn van groot belang voor veel soorten vogels, zoogdieren en insecten. In het gebied zijn mogelijkheden aanwezig om met inheems plantmateriaal lijnvormige structuren aan te brengen die zowel van landschappelijke als van ecologische waarde zijn. Deze structuren sluiten zoveel mogelijk aan op bossen binnen het gebied zelf en daarbuiten, zodat een aaneengeschaalde structuur ontstaat en mogelijkheden voor uitwisseling met omliggende gebieden ontstaan.

Poelen zijn van belang voor een groot aantal soortgroepen, waaronder amfibieën en libellen.

5 Literatuur

- Backes, C.W., P.J.J. van Buuren & A.A. Freriks (2004). Hoofddlijnen natuurbeschermingsrecht. Sdu Uitgevers, Den Haag.
- Bergmans, W. & A. Zuiderwijk, 1986. Atlas van Nederlandse amfibieën en reptielen en hun bedreiging. Vijfde herpetogeografische verslag. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhoff & De Vlinderstichting, 2006. De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming. (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionidea. – Nederlandse fauna 7. Naturalis, KNNV Uitgeverij & EIS-Nederland, Leiden.
- Bouwman, J., 2005. Vlinders (Lepidoptera) in de periode 2000-2004. In: Waarnemingenverslag ongewervelden 2005. EIS-Nederland, de Vlinderstichting en Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, Leiden.
- Broekhuizen, S., Hoekstra, B., V. van Laar, C. Smeenk, & J.B.M. Thissen, 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Gittenberger, E., A.W. Janssen, W.J. Kuijper, J.G.J. Kuiper, T. Meijer, G. van der Velde & J.N. de Vries, 1998. De Nederlandse Zoetwatermollusken. Recente en fossiele weekdieren uit zoet en brak water. Nederlandse Fauna 2. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & EIS-Nederland, Leiden.
- Huijbregts, H., 2003. Beschermde kevers in Nederland. Nederlandse Faunistische Mededelingen 19-2003, pag. 1-27.
- Huijbregts, H., 2004c. Gestreepte waterroofkever *Graphoderus bilineatus* (Degeer, 1774). EIS-Nederland, www.naturalis.nl/eis.
- Huijbregts, H., 2004d. Vliegend hert *Lucanus cervus* (Linnaeus, 1758). EIS-Nederland, www.naturalis.nl/eis.
- Kalkman, V., R. Ketelaar & M. van der Weide, 2003. Libellen (Odonata) in de periode 2000-2002. In: Waarnemingenverslag dagvlinders, libellen en sprinkhanen 2003. EIS-Nederland, de Vlinderstichting en Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, Leiden.
- Lensink, R., J. Reitsma, S. Dirksen & J. van der Winden, 2001. Ecologische effecten van het structuurmodel Kust (gemeente Lelystad). Rapport 01-019, Bureau Waardenburg bv, Culemborg.
- Limpens, H., K. Mosterd & W. Bongers, 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen. Onderzoek naar verspreiding en ecologie. Uitgeverij KNNV, Utrecht.
- LNv, 1993. Structuurschema Groene Ruimte: het landelijk gebied de moeite waard. Ministerie van LNv, Den Haag.
- LNv, 2004. Besluit Rode lijsten flora en fauna. Ministerie van LNv, Den Haag.
- LNv, 2005a. Buiten aan het werk? Houd tijdig rekening met beschermde dieren en planten! Ministerie van LNv, Den Haag.
- LNv, 2005b. Algemene Handreiking Natuurbeschermingswet 1998. Ministerie van LNv, Den Haag.
- Meijden, R. van der, 1998. Interactieve Heukels' Flora van Nederland. CD-ROM. Wolters-Noordhoff, Groningen.
- Poelmans, W. & J. van Diermen, 1997. Broedvogels van Midden- en Oost-Brabant. Provincie Noord-Brabant.
- Rienks, F. & P. Twisk, 2003. Ingekorven vleermuis terug in Brabant. Zoogdier 2003 14(4):34.
- Ruijgrok, J.H. & I. Noorda, 2007. Inrichtingsvisie Dommeldal Valkenswaard: bouwstenen. DHV adviesgroep Water, Natuur en Ruimte.

- Smit, G.F.J., 2007. Monitoring Faunapassages Noord-Brabant pilot 2006. Bureau Waardenburg bv, Culemborg.
- Spronk, J., J. Bruinsma & F. Lambert, 2005a. Atlas van de flora van Eindhoven. De ontwikkeling van de flora in de regio in de twintigste eeuw. Deel 1. KNNV afdeling Eindhoven, Eindhoven.
- Spronk, J., J. Bruinsma & F. Lambert, 2005b. Atlas van de flora van Eindhoven. De ontwikkeling van de flora in de regio in de twintigste eeuw. Deel 2. KNNV afdeling Eindhoven, Eindhoven.
- Woldendorp, H.E., 2005. Wetgeving natuurbescherming. Teksten en toelichting. Editie 2005. Sdu Uitgevers. Den Haag.

Bijlage 1 Wettelijk kader

1.1 Inleiding

In deze bijlage worden in het kort het wettelijk kader en de toepassing op ruimtelijke ingrepen en beheer beschreven. Het geeft weer hoe de wettelijke toetsingskaders door Bureau Waardenburg worden gehanteerd bij het opstellen van ecologische beoordelingen.

De bescherming van natuur in Nederland is vastgelegd in Europese en nationale wet- en regelgeving, waarin een onderscheid wordt gemaakt tussen soortenbescherming en gebiedsbescherming. De soortenbescherming is in Nederland verankerd in de Flora- en faunawet (§ 1.2 van deze bijlage), de gebiedsbescherming in de Natuurbeschermingswet 1998 (§ 1.3). Tevens wordt kort ingegaan op de betekenis van Rode lijsten (§ 1.4) en de Ecologische Hoofdstructuur (§ 1.5) bij ecologische toetsingen.

1.2 Flora- en faunawet¹

Het doel van de Flora- en faunawet is het instandhouden en beschermen van in het wild voorkomende planten- en diersoorten. De Flora- en faunawet kent zowel een zorgplicht als verbodsbepalingen. De zorgplicht geldt te allen tijde voor alle in het wild levende dieren en planten en hun leefomgeving, voor iedereen en in alle gevallen.

De verbodsbepalingen zijn gebaseerd op het 'nee, tenzij' principe. Dat betekent dat alle schadelijke handelingen ten aanzien van beschermde planten- en diersoorten in principe verboden zijn (zie kader).

Verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet (verkort)

Artikel 8:	Het plukken, verzamelen, afsnijden, vernielen, beschadigen, ontwortelen of op een andere manier van de groeiplaats verwijderen van beschermde planten.
Artikel 9:	Het doden, verwonden, vangen of bemachtigen of met het oog daarop opsporen van beschermde dieren.
Artikel 10:	Het opzettelijk verontrusten van beschermde dieren.
Artikel 11:	Het beschadigen, vernielen, uithalen, wegnemen of verstoren van nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde dieren.
Artikel 12:	Het zoeken, beschadigen of uit het nest halen van eieren van beschermde dieren.
Artikel 13:	Het vervoeren en onder zich hebben (in verband met verplaatsen) van beschermde planten en dieren.

Artikel 75 bepaalt dat vrijstellingen en onthefingen van deze verbodsbepalingen kunnen worden verleend. Het toetsingskader is begin 2005 gewijzigd door middel van een Algemene Maatregel van Bestuur, doorgaans aangeduid als de AMvB artikel 75. Er gelden verschillende regels voor werkzaamheden in het kader van ruimtelijke

¹ Deze paragraaf is in belangrijke mate gestoeld op de brochure 'Buiten aan het werk?' (LNV, 2005a).

ingrepen en die in het kader van bestendig gebruik en beheer.

Er bestaan drie beschermingsregimes corresponderend met drie verschillende groepen beschermde soorten, opgenomen in drie bijbehorende tabellen in de LNV- brochure.

Tabel 1. De algemene beschermde soorten

Voor deze soorten geldt een vrijstelling voor ruimtelijke ingrepen en bestendig gebruik en beheer. Ontheffing ten behoeve van andere activiteiten kan worden verleend, mits de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is ('lichte toetsing').

Tabel 2. De overige beschermde soorten

Voor deze soorten geldt een vrijstelling voor werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting en van bestendig gebruik en beheer, als op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode wordt gewerkt. Anders is ontheffing noodzakelijk, na lichte toetsing.

Tabel 3. De strikt beschermde soorten

Dit zijn alle vogelsoorten en de planten- en diersoorten vermeld in Bijlage 4 van de Habitatrichtlijn of in Bijlage 1 van de AMvB artikel 75. Voor bestendig gebruik en beheer geldt ook voor deze soorten een vrijstelling, mits men werkt op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode. Voor verstoring (met wezenlijke invloed) van deze soorten kan geen vrijstelling of ontheffing worden verkregen. Voor ruimtelijke ingrepen is altijd een ontheffing op grond van artikel 75 van de Flora- en faunawet noodzakelijk. Deze kan worden verleend na een uitgebreide toetsing.

De uitgebreide toetsing houdt in dat ontheffing alleen kan worden verleend als:

1. Er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;
2. Er geen andere bevredigende oplossing voorhanden is;
3. Er sprake is van een in de wet genoemde reden van openbaar belang;
4. Er zorgvuldig wordt gehandeld.

Bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud in de bosbouw en landbouw en uitvoering in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling worden genoemd als openbaar belang. Zorgvuldig handelen betekent het actief optreden om alle mogelijke schade aan een soort te voorkomen, zodanig dat geen wezenlijke negatieve invloed op de relevante populatie van de soort optreedt. Mitigatie (het vermijden of verzachten van negatieve effecten) en compensatie (het aanbieden van vervangend leefgebied) kunnen deel uitmaken van het zorgvuldig handelen.

Samenvatting toetsingskader Flora- en faunawet

Het toetsingskader van de Flora- en faunawet voor werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting en bestendig gebruik en beheer luidt dus:

1. Komen er soorten uit Tabel 1 voor? Hiervoor geldt een vrijstelling. Alleen de zorgplicht is van toepassing.
2. Komen er soorten uit Tabel 2 voor? Dan geldt een vrijstelling (mits gedragscode) of moet ontheffing worden aangevraagd (lichte toetsing).

3. Komen er soorten uit Tabel 3 voor? Er geldt een vrijstelling voor bestendig gebruik en beheer (mits gedragscode; niet voor art. 10). In overige gevallen is altijd ontheffing nodig (uitgebreide toetsing).

1.3 Natuurbeschermingswet 1998²

De Natuurbeschermingswet 1998 (kortweg: Nbwet) vormt de invulling van de gebiedsbescherming van de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn en heeft als doel het beschermen en instandhouden van bijzondere gebieden in Nederland. De Nbwet kent verschillende soorten beschermde gebieden. De belangrijkste zijn de Natura 2000-gebieden (oftewel Vogel- en Habitatrichtlijngebieden oftewel Speciale Beschermingszones) en de beschermde natuurmonumenten. De aanwijzingsbesluiten van deze gebieden bevatten een kaart en een toelichting, waarin de instandhoudingsdoelstellingen staan verwoord (zie www.minlnv.nl).

Voor Natura 2000-gebieden dient een beheersplan te worden opgesteld. Daarin staat o.a. welke maatregelen nodig zijn om de natuurdoelen te halen en welk (bestaand en toekomstig) gebruik al dan niet vergunningplichtig is.

Projecten en handelingen, die negatieve effecten op Natura 2000-gebieden kunnen hebben en die niet nodig zijn voor of verband houden met het beheer, zijn verboden. Hiervoor kan door het bevoegd gezag (meestal Gedeputeerde Staten, soms de minister van LNV) vergunning worden verleend op grond van artikel 19d. Voor plannen (bij voorbeeld bestemmingsplannen, streekplannen, waterhuishoudingsplannen) geldt dat goedkeuring van het bevoegd gezag op grond van artikel 19j nodig is. Ook activiteiten buiten het Natura 2000-gebied kunnen vergunningplichtig zijn als er negatieve effecten door 'externe werking' kunnen optreden.

De vergunning of goedkeuring kan pas worden afgegeven nadat een 'habitattoets' het bevoegd gezag de zekerheid heeft gegeven dat het gebied niet wordt aangetast.

Habitattoets

In de 'oriëntatiefase' – voorheen ook wel 'voortoets' genoemd – wordt onderzocht of een plan, project of handeling (kortweg: 'activiteit'), gelet op de instandhoudingsdoelstellingen, mogelijk schadelijke gevolgen heeft voor een Natura 2000-gebied en zo ja of deze gevolgen significant kunnen zijn. De gevolgen moeten worden beoordeeld in samenhang met die van andere plannen en projecten ('cumulatieve effecten').

Als er geen effecten zijn, is de kous daarmee af. Als de effecten klein zijn, volgt een verslechterings- en verstoringstoets'. Bij mogelijke significante effecten volgt een 'passende beoordeling'.

² Hierbij is in belangrijke mate gebruik gemaakt van de brochure 'Algemene handreiking natuurbeschermingswet 1998' (LNV, 2005b)

In de verslechterings- en verstoringstoets worden de effecten gespecificeerd. Daarbij hoeft dan niet meer naar cumulatieve effecten te worden gekeken. Het bevoegd gezag beoordeelt of de effecten aanvaardbaar zijn of niet. Aan de vergunning kunnen beperkende voorwaarden (mitigatie en compensatie, zie onder) worden verbonden.

De passende beoordeling is veel uitgebreider. Op basis van de beste wetenschappelijke kennis dienen de effecten op de habitats en soorten te worden ingeschat, rekening houdende met cumulatieve effecten.

Als de passende beoordeling uitwijst dat er slechts beperkte effecten zijn, dan dient vergunning te worden aangevraagd, die wordt verleend indien de effecten aanvaardbaar worden geacht. Als er significante effecten zijn, dan mag vergunning alleen worden verleend als er voldaan is aan alle drie onderstaande ADC-criteria:

- Er zijn geen geschikte Alternatieven.
- Er is sprake van Dwingende redenen van groot openbaar belang, waaronder redenen van sociale en economische aard.
- Er is voorzien in exacte en tijdige Compensatie.

Als er sprake is van aantasting van een gebied dat is aangewezen ter bescherming van prioritair natuurlijk habitat of een prioritaire soort, dient eerst door de minister van LNV aan de Europese Commissie advies te worden gevraagd. Bovendien is het aantal redenen van groot openbaar belang beperkt.

Het toetsingskader voor beschermde natuurmonumenten is zeer vergelijkbaar, echter de procedure en de speelruimte van het bevoegd gezag wijken op enkele ondergeschikte punten af.

Zorgplicht

Artikel 19I legt aan iedereen een zorgplicht voor beschermde natuurgebieden op. Deze zorg houdt in ieder geval in dat ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat een handeling nadelige gevolgen heeft, verplicht is die handeling achterwege te laten of, als dat redelijkerwijs niet kan worden gevegd, eventuele gevolgen zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken. De nadelige handelingen hebben betrekking op de instandhoudingsdoelen in het geval van een Natura 2000-gebied en op de wezenlijke kenmerken in het geval van een beschermd natuurmonument.

1.4 Rode lijsten

Rode lijsten zijn geen wettelijke instrumenten, maar zijn sturend voor beleid. Zij dienen om prioriteiten in middelen en maatregelen te kunnen bepalen. Bij het beoordelen van maatregelen en ingrepen kunnen de Rode lijsten echter wel een belangrijke rol spelen. Er zijn nu landelijke Rode lijsten vastgesteld voor paddestoelen, korstmossen, mossen, vaatplanten, platwormen, land- en zoetwaterweekdieren, bijen, dagvlinders, haften, kokerjuffers, libellen, sprinkhanen en krekels, steenvliegen, vissen, amfibieën, reptielen, zoogdieren en vogels (LNV 2004). Een aantal provincies heeft aanvullende provinciale Rode lijsten opgesteld.

Van soorten op de Rode lijst moet worden aangenomen dat negatieve effecten van ingrepen de gunstige staat van instandhouding relatief gemakkelijk in gevaar brengen. Waar het beschermde soorten betreft zal er dus extra aandacht aan mitigatie en compensatie moeten worden besteed. Bij niet-beschermde soorten of soortgroepen kunnen op grond van de zorgplicht extra maatregelen worden gegeven. Bij een aantal soortgroepen gaat het echter om tientallen of honderden moeilijk vast te stellen soorten, waardoor de waarde voor praktische toepassingen vaak beperkt is.

1.5 Ecologische Hoofdstructuur

De Planologische Kernbeslissing (PKB) Structuurschema Groene Ruimte (LNV, 1993) bevat de doelstellingen, de hoofdlijnen en de belangrijkste maatregelen van het nationaal ruimtelijk beleid voor onder meer natuur en landschap. Onderdeel hiervan is de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), die bestaat uit een samenhangend netwerk van bestaande en nog te ontwikkelen natuurgebieden verbonden door verbindingzones. De begrenzing van de EHS is een provinciale taak. De Ecologische Hoofdstructuur wordt in provinciale streekplannen uitgewerkt. Ruimtelijke plannen van gemeenten moeten hieraan worden getoetst. De EHS is de afgelopen jaren in gebiedsplannen nader begrensd (vaak op perceelsniveau), waarbij per begrensde eenheid natuurdoeltypen zijn aangewezen.

In of in de nabijheid van beschermde natuurgebieden geldt het 'nee, tenzij'-regime. Nieuwe plannen, projecten of handelingen zijn niet toegestaan als zij de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied aantasten. Hiervan kan alleen worden afgeweken als er geen reële alternatieven zijn én er sprake is van redenen van groot openbaar belang. In dat geval moet de initiatiefnemer maatregelen treffen om de nadelige effecten weg te nemen of te ondervangen, en waar dat niet volstaat te compenseren door het realiseren van gelijkwaardige gebieden, liefst in of nabij het aangetaste gebied. Ook financiële compensatie is mogelijk.

Bureau Waardenburg bv

Adviseurs voor ecologie & milieu

Postbus 365 4100 AJ Culemborg

Telefoon 0345 51 27 10, Fax 0345 51 98 49

E-mail info@buwa.nl www.buwa.nl

NOTITIE

Latoures Vastgoed II BV/Lagis Bouw BV
de heer R. van Dijk
Markt 8a
5581 GK Waalre

DATUM: 11 oktober 2011
ONS KENMERK: -
UW KENMERK: -
AUTEUR: F.L.A. Brekelmans
PROJECTLEIDER: F.L.A. Brekelmans
CONTROLE: G.F.J. Smit

Aanvullende notitie Weegbree

Latoures Vastgoed II BV/Lagis Bouw BV is voornemens om in het gebied Weegbree in de gemeente Valkenswaard woningbouw en natuurontwikkeling te realiseren. In dat kader is in 2007 onderzoek gedaan naar aanwezige natuurwaarden in het gebied en is een inrichtingsplan opgesteld gericht op natuurontwikkeling in het Dommeldal (Brekelmans 2007). Een deel van het plangebied is toen niet meegenomen in het onderzoek. In voorliggende notitie wordt ingegaan op de beschermde soorten van dit destijds uitgesloten deel van het gebied Weegbree.

Methodiek

Het plangebied is op 3 oktober 2011 bezocht. Tijdens het terreinbezoek is zoveel mogelijk concrete informatie verzameld met betrekking tot de aan- of afwezigheid van beschermde soorten (zicht- en geluidswaarnemingen, sporenonderzoek naar de aanwezigheid van pootafdrukken, nesten, hollen, uitwerpselen, haren, etc). Op basis van terreinkenmerken en expert judgement is beoordeeld of het terrein geschikt is voor de in de regio voorkomende beschermde soorten.

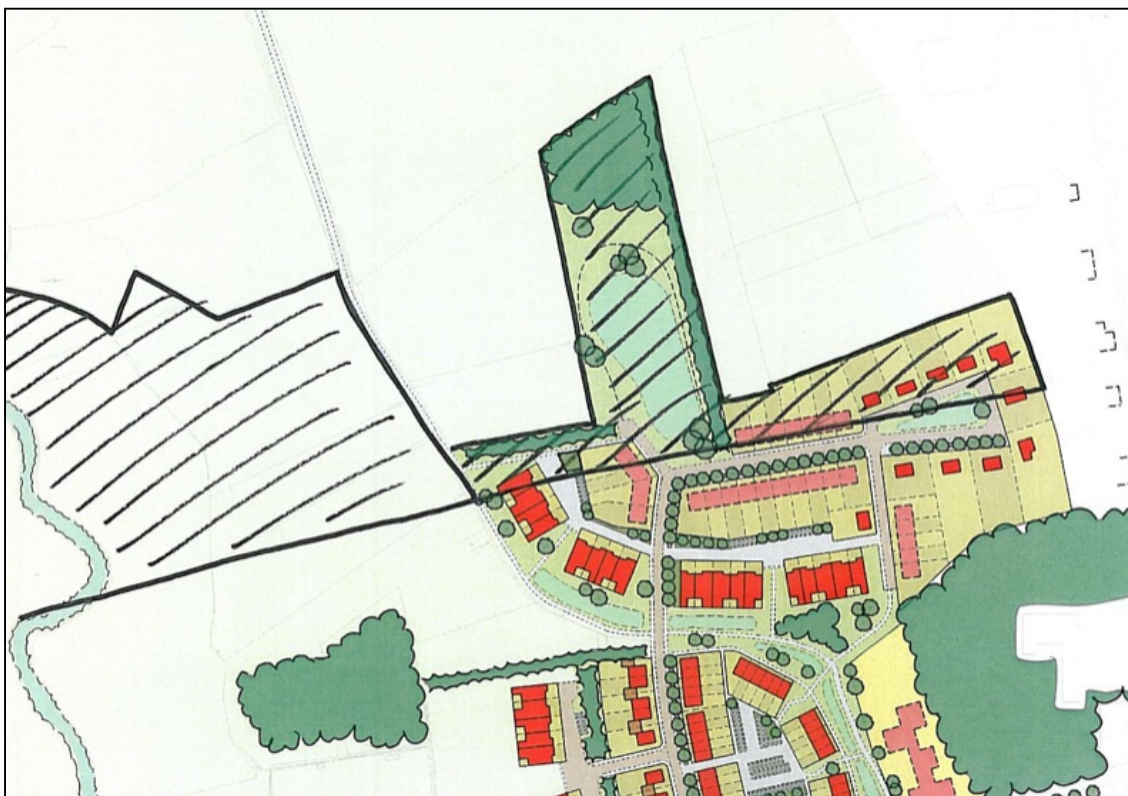
Tijdens het veldwerk is de meeste aandacht uitgegaan naar het gedeelte ten oosten van het zandpad, aangezien initiatiefnemer geen ingrepen doet in het deel ten westen van het zandpad.

Omschrijving plangebied en ingrepen

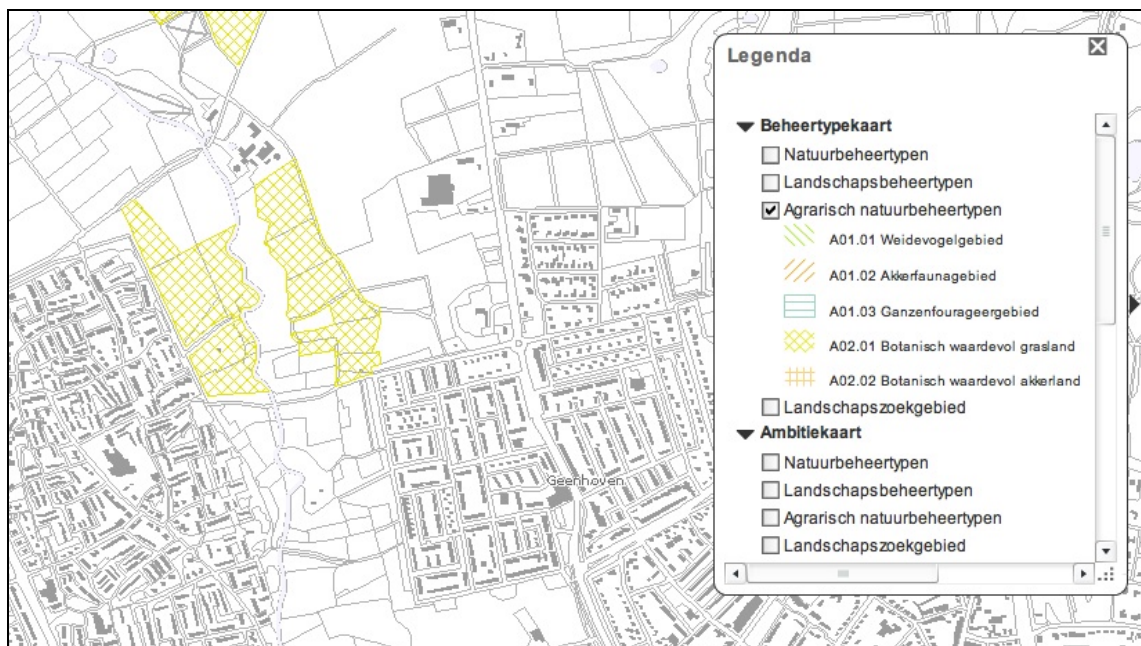
Het plangebied bestaat uit twee delen, een weideperceel en hoger gelegen akkers, gescheiden door een zandpad (Figuur 1).

Ten westen van het zandpad ligt het weideperceel. Het betreft een tamelijk vochtig, voedselrijk grasland dat wordt begraaasd door vee. Dit weiland grenst aan de Dommel. De initiatiefnemer voert in dit gebied geen ingrepen uit. Het wordt door gemeente Valkenswaard gedeeltelijk ingericht ten behoeve van waterberging. Het overige deel van dit gebied wordt in de toekomst beheerd als natuurgebied met een botanische doelstelling. Dit is conform de Natuurbeheerplan (Figuur 2) van de Provincie Brabant en het inrichtingsplan.

De akkers liggen ten oosten van het zandpad (Figuur 3). Deze waren in 2011 grotendeels in gebruik als maisakker, een ander deel is beweide (paarden). Op deze percelen ligt geen doelstelling als natuurgebied. Het oostelijk gedeelte, grenzend aan de Nieuw Waalreseweg, wordt bebouwd met woningen. Het westelijke gedeelte, een noordelijke uitloper, wordt ingericht voor waterberging (t=100-situatie). Ten behoeve van deze inrichting wordt de bovengrond afgegraven tot een diepte van ongeveer 40 cm. De bomen en struweel langs de noordrand van dit perceel blijven behouden. Daarnaast worden bomen en struiken in het gebied geplant en wordt het in de toekomst beheerd als parkje.

Figuur 1. Ligging van het onderzochte gebied (bron kaart: Latoures Vastgoed II bv/Lagis Bouw bv)

Figuur 2. Beeld uit het Natuurbeheerplan 2010-2012 Provincie Noord-Brabant.

Figuur 3. Onderzoeksgebied; akker met reeds geoogste maïs met aan de noordkant de groep Amerikaanse eiken.

Beschermde flora en fauna in het plangebied

weideperceel

Het weideperceel ten westen van het zandpad bestaat uit grasland. Veel voorkomende soorten hier zijn Engels raaigras, fioringras en op natte plaatsen wolfspoot. Beschermde soorten planten zijn niet aangetroffen en worden in de huidige situatie en onder het huidige beheer niet verwacht. Langs de randen is lokaal braamstruweel en ruigte aanwezig. Ook hier worden geen beschermde plantensoorten verwacht.

Op het weiland is aanwezigheid van diverse soorten dieren aannemelijk, waaronder egel, bruine kikker, gewone pad en veldmuis. Langs de randen worden daarnaast soorten verwacht als bosmuis, dwergmuis en gewone bosspitsmuis. Dit zijn algemeen voorkomende beschermde soorten van Tabel 1 van de Flora- en faunawet.

Bijzondere soorten planten en dieren, waaronder soorten van de Rode Lijst, worden in de huidige situatie niet in het gebied verwacht.

akkers

De akkers ten oosten van het zandpad waren in 2011 in gebruik voor maïsteelt. Tussen de maïs en op de paardenweitjes groeien algemene akkeronkruiden als behaard knopkruid, bijvoet, kweek, paardenbloem en kleine ooievaarsbek. Beschermde plantensoorten zijn niet aangetroffen en worden ook niet verwacht.

Op de maisakkers worden geen beschermde soorten dieren verwacht, met uitzondering van algemeen voorkomende soorten als mol en haas. Op de paardenweitjes kan veldmuis voorkomen.

De bomengroep, bestaande uit Amerikaanse eiken, en struweelrand langs de noordrand van het gebied, heeft mogelijk een functie voor vleermuizen (oriëntatie op vliegroete) en verblijf- en schuilplaats voor algemeen voorkomende zoogdieren en amfibieën. Verblijfplaatsen van strikt beschermde soorten (Tabel 2 of 3) van de Flora- en faunawet worden hier niet verwacht. Aan de bomengroep en het struweel worden overigens geen werkzaamheden verricht, ze blijven gehandhaafd.

Conclusie

In het plangebied zijn geen strikt beschermde (Tabel 2 of 3 Flora- en faunawet) soorten planten en dieren aangetroffen. Geschikte groeiplaatsen en biotopen zijn niet aanwezig. Op grond hiervan is beoordeeld dat het plangebied geen betekenis heeft voor strikt beschermde soorten planten en dieren.

Wel worden in het plangebied algemeen voorkomende beschermde soorten zoogdieren en amfibieën van Tabel 1 van de Flora- en faunawet verwacht. Voor deze soorten geldt vrijstelling van overtreding van verbodsbepalingen bij ingrepen in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Voor de waterberging in het oostelijke gedeelte van het plangebied en het toekomstige parkje geldt dat bij inrichting rekening gehouden kan worden met flora en fauna. Bijvoorbeeld door zoveel mogelijk gebruik te maken van inheemse bomen en struiken en het grasveld extensief te beheren.

Literatuur

Brekelmans, F.L.A., 2007. Beoordeling beschermde soorten Het Gegraaf, Valkenswaard.
Bureau Waardenburg bv, Culemborg.

Voor vragen over deze notitie kunt u contact opnemen met F.L.A. Brekelmans.

Akkoord voor uitgave: Teamleider Bureau Waardenburg bv
drs. G.F.J. Smit

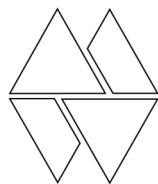

Paraaf:

Bureau Waardenburg bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Bureau Waardenburg bv; opdrachtgever vrijwaart Bureau Waardenburg bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Bureau Waardenburg bv / Naam Latoures Vastgoed BV/Lagis Bouw BV
Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden vervaardigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder vooraf-gaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Bureau Waardenburg bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg bv is door CERTIKED gecertificeerd overeenkomstig ISO 9001:2008.

Bureau Waardenburg bv
Adviseurs voor ecologie & milieu

Postbus 365 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 51 27 10, Fax 0345 51 98 49
info@buwa.nl www.buwa.nl

